

**TARGEL PROJESİNİN
KIRSAL KALKINMA AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA:
İSTANBUL İLİ ÇATALCA İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Suna KAYA

**Yüksek Lisans Tezi
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Aydın GÜREL**

2016

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TARGEL PROJESİNİN KIRSAL KALKINMA AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA:
İSTANBUL İLİ ÇATALCA İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Suna KAYA

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Prof. Dr. Aydın GÜREL

TEKİRDAĞ-2016

Her hakkı saklıdır

Bu tez Namık Kemal Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri tarafından
NKUBAP.00.24.YL.14.16 numaralı proje ile desteklenmiştir.

Prof. Dr. Aydın GÜREL danışmanlığında, Suna KAYA tarafından hazırlanan “TARGEL Projesinin Kırsal Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma: İstanbul İli Çatalca İlçesi Örneği” isimli bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Aydın GÜREL

İmza:

Prof. Dr. Aydın ADİLOĞLU

İmza:

Doç. Dr. Sertaç DOKUZLU

İmza :

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

Prof. Dr. Fatih KONUKCU
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TARGEL PROJESİNİN KIRSAL KALKINMA AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: İSTANBUL İLİ ÇATALCA İLÇESİ ÖRNEĞİ

Suna KAYA

Namık Kemal Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Aydın GÜREL

Bu çalışma, TAR_GEL projesinin amaçlarını, üreticilerin TAR-GEL projesi hakkındaki görüş ve düşüncelerini ortaya koyabilmek ve kırsal kalkınma açısından etkinliğinin artırılması amacıyla görüş ve önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada tarım danışmanlarının çalıştığı 27 köyden 161 üretici ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; üreticilerin en önemli bilgi kaynakları sırasıyla tarım müdürlükleri ve zirai ilaç bayileridir. Tarım danışmanları köyde kendisine danışan üreticilere yardımcı olmaktadır. Tarım danışmanları gerek ulaşımda gerekse ikamet etmekte sorunlar yaşamaktadır. Danışmanların eğitim ihtiyaçları hizmet içi eğitim alamamalarından dolayı karşılanamamaktadır. Çiftçilerin yayımcılarla iletişimlerinin geliştirilmesi, uyumlu çalışmalarının sağlanması, güven ortamının oluşturulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: TARGEL, Tarımsal Yayım, Tarım Danışmanlığı, Çatalca, İstanbul

2016, 70 Sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

**TARGEL PROJECT A RESEARCH ON EVALUATION OF RURAL DEVELOPMENT:
CASE OF İSTANBUL PROVINCE ÇATALCA DİSTRİCT**

Suna KAYA

Namık Kemal University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Agricultural Economics

Supervisor: Prof. Dr. Aydın GÜREL

The aim of this study was to analyze TAR-GEL project objectives, opinions and interpretations of the producers about TAR-GEL and to express views and make suggestions with the purpose of increasing the activity of agricultural development. In this research a survey is conducted with 161 producers from 27 villages selected in the consultants work villages. According to the research results suggest that the most important information source of farmers directorates of agriculture and seed and chemical companies. Agricultural consultants supports the producers in the village who ask for advice. They have been experiencing transportation and accommodation problems. Training needs of the consultants are not being met due to not being able to take on the job training. It is necessary to develop the communication between the farmers and the extension staff, to ensure that they shall work together consistently and to establish a confidence environment.

Keywords: TARGEL, Agricultural Extension, Agricultural Consultancy, Catalca, Istanbul

2016, 70 pages

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
TEŞEKKÜR	ix
1.GİRİŞ	1
1.1.Genel Bilgiler	1
1.2.Konunun Önemi	2
1.3.Araştırmanın Amacı	4
1.4.Araştırmanın Kapsamı.....	4
2.KAYNAK ÖZETLERİ	5
2.1.Ulusal Literatürler.....	5
2.2.Uluslararası Literatürler.....	11
3. MATERYAL VE YÖNTEM	16
3.1.Araştırmanın Materyali.....	16
3.2. Araştırmada İzlenen Yöntem.....	17
3.3. Anketlerin Değerlendirilmesinde Uygulanan Yöntem.....	19
4. ARAŞTIRMA BÖLGESİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	20
4.1.İstanbul İlinin Genel Durumu.....	20
4.1.1.İstanbul ili konumu.....	20
4.1.3.İklim ve bitki örtüsü	21
4.1.4.Nüfus	22

4.1.5. Tarımsal yapı	22
4.1.6. İlin toprak yapısı	24
4.1.7. İlin Tarımsal yapısı ve üretim sistemi	26
4.1.8. Bitkisel üretim	28
4.1.9. Hayvansal üretim	31
4.2. Çatalca İlçesinin Genel Durumu	35
4.2.1. Çatalca ilçesi konumu	35
4.2.2. İklim	35
4.2.3. Ulaşım	35
4.2.4. Tarım arazisi dağılımı	35
4.2.5. Tarımsal üretim	36
4.2.6. Hayvan varlığı	37
5. ARAŞTIRMA BULGULARI	38
5.1. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık	38
5.1.1. Yayımın tanımı, doğuşu ve gelişimi	38
5.1.2. Dünya ve AB ülkelerinde tarımsal danışmanlık	40
5.1.3. Avrupa Birliği ülkelerindeki tarımsal yayım modelleri	44
5.1.4. Tarımsal yayım çalışmasının amaçları	44
5.2. Türkiye’de Yayım Ve Tarım Danışmanlığı	44
5.2.1. Tarım danışmanlığının gelişimi	44
5.2.2. Tarımsal yayımcı	46
5.2.3. Tarım yayımcısının/danışmanının görevleri	47
5.2.4. İstanbul ilinde tarımsal yayım ve danışmanlık	47
5.2.5. Çatalca ilçesinde tarımsal yayım ve danışmanlık	48
5.3. Üreticilere Yönelik Araştırma Bulguları	48
5.3.1. Demografik Veriler	48
5.3.2. İşletmelerin arazi varlığı ve faaliyet alanı	51

5.3.3. Kurum ve kuruluşlar ile iletişim.....	52
5.3.4. Sesli ve görsel iletişim kullanımı	53
5.3.5. Verilen yayım hizmetinin mevcut durumu.....	54
5.3.6. Verilen yayım hizmetlerinin etkinliği.....	56
5.3.7. Yayım hizmetinden memnun olma derecesi	58
6.SONUÇ ve ÖNERİLER.....	60
7. KAYNAKLAR.....	64
8. ÖZGEÇMİŞ.....	70

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 3.1.Çatalca İlçesine Bağlı Yerleşim Yerleri ve İşletme sayısı	17
Çizelge 4.1. İstanbul nüfus dağılımı	22
Çizelge 4.2. İstanbul ilinde toprak sınıflarına göre arazi kullanım durumu	22
Çizelge 4.3. Türkiye ve İstanbul'da İşlenebilir Arazi Dağılımı	28
Çizelge 4.4. İstanbul İli Ekim Şablonu	30
Çizelge 4.5. Türkiye ve İstanbul'da Mevcut Hayvan Sayıları	31
Çizelge 4.6. Türkiye ve İstanbul'da Küçükbaş Hayvan Varlığı	32
Çizelge 4.7. Türkiye ve İstanbul'da Arıcılık Yapan Köy ve Kovan Sayısı	33
Çizelge 4.8. İşlenebilir Arazi Dağılımı	36
Çizelge 4.9. Başlıca Yetiştirilen Ürünler, Üretim Alanları ve Üretim Miktarları	36
Çizelge 4.10. Çatalca'da Mevcut Hayvan Sayıları	37
Çizelge 4.11. Çatalca'da Arıcılık Yapan Köy ve Kovan Sayısı	37
Çizelge 5.1.Dünyada yayım sistemleri	41
Çizelge 5.2. Bazı AB ülkelerinde tarımsal yayımın kurumsal olarak başlangıç tarihleri	42
Çizelge 5.3.Avrupa Birliği ülkelerinde yayım sistemleri	43
Çizelge 5.4. Üreticilerin Yaş gruplarına göre dağılımı	49
Çizelge 5.5. Üreticilerin Eğitim Durumuna göre dağılımı	50
Çizelge 5.6. Arazi Varlığı	51
Çizelge 5.7. İşletme faaliyet alanı	52
Çizelge 5.8. Kurum ve Kuruluşlar ile iletişim	53
Çizelge 5.9. Sesli ve Görsel İletişim Kullanım	54
Çizelge 5.10.Verilen Yayım Hizmetleri ve Sıklık Derecesi	55
Çizelge 5.11.Verilen yayım hizmetlerinin etkinlik derecesi	57
Çizelge 5.12.Verilen yayım hizmetinden memnun olma derecesi	58

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 3.1. Anket uygulanacak mahalleler ve gidilecek hattın harita üzerinde görüntüsü	18
Şekil 4.1. İstanbul ili arazi varlığının dağılımı	23
Şekil 4.2. İstanbul ilinde alanları toprak sınıflarına göre dağılımı	25
Şekil 4.3. İstanbul ilinde toprak sınıflarına göre arazi kullanım durumu	26
Şekil 4.4. İstanbul ilinde tarım işletmelerinin faaliyet alanlarına göre dağılımı	27
Şekil 4.5. İstanbul ilinde tarım işletmelerinin büyüklüklerine göre dağılımı	27
Şekil 4.6. Türkiye ve İstanbul'da tarım alanlarının dağılımı	29
Şekil 4.7. Türkiye ve İstanbul'da sığır mevcudunun oransal dağılımı	32

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
EYYDB	: Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı
E.Z.Y.	: Eğitim ve Ziyaret Yaklaşımı
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
G.Y.Y.	: Geleneksel Yayım Yaklaşımı
KGTM	: Köy Grubu Tarım Merkezi
KÖYMER	: Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek projesi
TARGEL	: Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi
TKB	: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TYUAP	: Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi
TZOB	: Türkiye Ziraat Odaları Birliği

TEŞEKKÜR

Öncelikle bu çalışmanın konu seçiminde beni cesaretlendiren ve çalışmanın her aşamasında yardımcı olan, görüşlerini ve sabrını esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Aydın GÜREL'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın çeşitli aşamalarında eleştirileri ve yorumlarıyla bana yardımcı olan Namık Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü'nün değerli öğretim üyelerine ve öğretim elemanlarına teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında her türlü desteği veren Çatalca Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürü Sayın Kadir GÜNGÖR'e, çalışmamı tamamlayabilmem için beni sürekli yüreklendiren ve ihtiyaç duyduğumda desteğini esirgemeyen başta Özlem Deniz ARSLANALİ ve Evren KOSER olmak üzere tüm mesai arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Anket sorularını sabırla cevaplandıran araştırma yaptığım mahallelerdeki üreticilere teşekkürlerimi sunarım.

Daima desteğini hissettiğim eşim Gökhan KAYA'ya, çalışmalarım sırasında destekleriyle her an yanımda olduklarını hissettiren aileme ve yakın arkadaşlarıma verdikleri destek ve gösterdikleri sabırdan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Suna KAYA

Aralık, 2016

1.GİRİŞ

1.1.Genel Bilgiler

Tarım sektörü, insanların beslenme ihtiyacını karşılamasının yanı sıra; sanayi sektörünün hammadde ihtiyacını karşılaması, ülke nüfusunun % 19'unu (TUİK 2015) istihdam ediyor olması, milli gelire katkısı, ihracat ürünleri ile ülkeye döviz girdisi sağlaması gibi nedenlerle, ülkemiz ekonomisinde önemli yer tutmaktadır. Zaman zaman yaşanan ekonomik kriz ortamlarında; işini kaybeden insanlar köyüne dönmekte ve geçinmek üzere tarımda çalışmaya başlamaktadırlar (TZOB 2009). Tarımın bu yönü ile sosyal riski azaltma eğilimi taşıyor olması, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için tarım sektörünün önemini daha da arttırmaktadır.

Türkiye'de, tarım sektörünün GSMH'ya katkısı yıllar itibari ile azalmaktadır. Diğer sektörlerdeki gelişmelerin tarım sektöründeki gelişmeden daha hızlı olması tarım sektörünün ülke ekonomisine olan katkı payının azalmasının ana nedenidir. Ancak, mevcut tarımsal potansiyelin en üst düzeyde kullanılamaması gibi nedenlerle de tarım sektörünün ülke ekonomisine olan katkısı azalmaktadır. Tarımsal üreticilerin geleneksel yöntemlerle üretim yapıyor olmaları ve teknolojik gelişmelerden yeterince yararlanamamaları bu sonuçları doğurmaktadır. Bunun temelinde ise üreticilerin bilgi düzeylerinin düşük olması ve maddi olanaklarının yetersizliği nedeniyle gelişmeleri takip etme ve uygulama kapasitelerinin düşük olması vardır. Bu olumsuzlukları kaldırabilmenin en iyi yolu tarımsal kalkınmada odak noktası olan üreticilerin yani insan faktörünün eğitilmesi ve bilinçlendirilmesidir. Dünyada, gelişen teknolojiye paralel olarak giderek artan araştırma-geliştirme faaliyetleri sonucunda elde edilen bulguların üretim sürecine aktarılmasında, bu bilgiyi elde etmekten çok, bu bilgiden yararlanacak olan insan faktörünün etkinliği önem kazanmıştır (Tatlıdil ve Ceylan 2000). Tarımsal alanlardaki yeniliklerin ve teknolojik gelişmelerin uygulamaya aktarılarak üreticiler tarafından benimsenmesi ise gelişmiş bir tarımsal yayım sistemi ile mümkündür.

Tarımsal yapının güçlendirilmesi ve kırsal kalkınmanın sağlanmasında en önemli araçlardan biri olan tarımsal yayım; kırsal alanda yaşayan halkın yaşam kalitelerinin yükseltilmesinde yararlı olacak bilgileri insanlara iletme ve bunları kendi yaşamlarında etkili biçimde kullanabilmeleri için gerekli olan bilgi, tutum ve becerileri kazanmalarına yardımcı olmayı amaçlayan okul dışı bir eğitim sistemi veya eğitimsel süreçtir (Ceylan 2008, Ceylan 2009).

Tarım sektöründe üretim ve verimliliği arttırmak, yeni teknolojileri geliştirmek, üreticilerin gelirini arttırmak ve bunlara bağlı olarak kırsal nüfusun refahını ve yaşam düzeylerini yükseltmek ise önemli ölçüde tarımsal yayım hizmetlerinin başarılı olmasına bağlıdır. Dolayısıyla bu yönüyle de tarımsal yayım hizmetlerinin yürütülmesinde benimsenen yayım yaklaşımı önem taşımaktadır (Demirtaş ve Gürler 1994).

1.2.Konunun Önemi

Gelişmekte olan ülkelerde özellikle tarım sektörü ekonomik gelişmenin sağlanmasında önemli görevler üstlenmektedir. Tarımda gelişme, bilimsel araştırma bulgularıyla elde edilen teknolojik yeniliklerin üreticiler tarafından kullanılmaya başlanmasıyla ve yaygınlaştırılmasıyla mümkündür. Dolayısıyla tarımsal faaliyette bulunan, tarımsal faaliyetleri yönlendiren kimselerin sahip oldukları özellikler, söz konusu topluma ulaşmayı, belirli davranışların ve yeniliklerin benimsetilmesini etkileyici niteliktedir. Özellikle insan faktörünün sahip olduğu niteliklerin gelişmeyi etkilemesi ve kazandırılacak yeni bilgi ve davranışlarla gelişme sürecini hızlandırıcı etkilerde bulunması kaçınılmazdır. Bu nedenle tarımsal yayım çalışmaları, kalkınma süreci içindeki kırsal toplumların kalkınmalarında vazgeçilmez bir öğedir (Özçatalbaş 1994). Gelişmekte olan ülkelerin pek çoğunda tarım sektörü bugün ekonominin önemli bir sektörü olma özelliğini korumaktadır. Hatta bu ülkeler için yapılan bazı değerlendirmelerde, bunların ekonomilerinin gelişebilmesinin önemli ölçüde tarım sektörünün gelişmesine bağlı olduğu belirtilmektedir. Tarımsal kalkınmada yeni tarım tekniklerinin doğru kullanımının sağlanarak, kaynakların etkin kullanılarak ve yaygınlaştırılarak tarımsal üretimin artırılmasında yayım önemli bir etkidir. Buna göre yayım üretim faktörü olarak insan kaynağının gelişimini sağlayarak, yeni teknolojilerin etkin kullanımında çok önemli bir rol oynamaktadır. (Özçatalbaş 2009b). Dolayısıyla yayım kırsal alan ve tarım sektörüne müdahale etmede kullanılan önemli bir politika araçlarından biridir.

Tarımsal yayımın genel amaçları: tarımsal üretimde verimliliği arttırmak; pazarlama, dağıtım ve tüketimde etkinlik sağlamak; doğal kaynakların korunması ve kullanımında etkinliği arttırmak; üreticilerin kaynak geliştirmelerine katkıda bulunmak; üretici ve ailesinin hayatını düzenli ve mutlu kılmaktır (Özçatalbaş ve Gürgen 1998). Toplumların gelişmişlik düzeyleri arttıkça, değerleri ve yaşam biçimleri değişime uğradıkça, dinamik bir yapıya sahip olan tarımsal yayım çalışmaları da değişim göstermektedir (Gürgen 1990). Yaşanan gelişmeler tarımsal yayımın tarımsal kalkınma işlevinin önemini arttırırken, bir yandan da amaçları ve işlevlerine yeni boyutlar kazandırmaktadır. Örnek olarak, üretim ve verim artışı

sağlamak gibi klasik amaçlarının yanı sıra, gelir istikrarı, eşitlik içinde kalkınma tarımsal yayımın başlıca amaçları arasına girmektedir. Değişen koşullara uyum sağlayabilen, örgütlenme yeteneği yüksek, yenilikleri denemekten kaçınmayan, sorunlarını doğru saptayıp sorunlarının çözümlerini arayan, sadece verilen bilgiyi kullanan değil, bilgiye talep yaratan çiftçilere olan ihtiyaç artmaktadır. Bu nedenle son yıllarda tarımsal yayımın işlevleri içerisinde yer alan insan kaynaklarını geliştirmek boyutu her zamankinden daha fazla öne çıkmaktadır (Taluğ 1993). Tarımsal yayımın değinilen işlevleri ve artan önemi bir tarım ülkesi olan Türkiye için de tarımsal yayım çalışmalarına özel önem verilmesini gerektirmektedir. Türkiye’de tarımsal yayım çalışmaları uzun bir geçmişe sahiptir. Ülkemizde yayım faaliyetlerin gelişmesi açısından 1931 yılında düzenlenen I. Ziraat Kongresi büyük önem taşımaktadır. Bu kongrede Türkiye’nin tarımsal yapısı incelenmiş, çiftçilere tarım tekniklerini öğretmek ve bunların uygulanmasını özendirmek gibi kararlar alınmıştır (Özçatalbaş ve Gürgen 1998). 1937 yılında kırsal alanda gerçekleştirilmesi hedeflenen yayım faaliyetleri köy öğretmenlerine görev olarak verilmiştir. 1938 yılında düzenlenen Köy ve Ziraat Kongresi’nde tarımsal yayım gündeme alınmıştır. 1943 yılında Ankara, Eskişehir ve Manisa İllerinde tarımsal yayım çalışmalarının örgütlenmesine başlanmış, 1958 yılında bütün illerde tarımsal yayım faaliyetlerinin örgütlenmesi tamamlanmıştır. 1984 yılında ise Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı, Devlet Bakanlığı, Orman Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyelerine dağılmış olan tarımsal yayımla ilgili kurum ve kuruluşlar tek Bakanlık çatısı altında toplanmıştır. Tarımsal yayım faaliyetlerinin yeniden örgütlenmesi çalışmaları çerçevesinde 1984 yılında Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi başlatılmıştır. Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi ile Eğitim ve Ziyaret Yaklaşımı’nın kurumsallaşması hedeflenmiştir. Bu kapsamda tarımsal yayım birimleri üreticilere en yakın olması amaçlanan köy gruplarına kadar kurulmuştur. Merkezlerde görevlendirilen yayım elemanlarının ise görev alanlarındaki çiftçileri ve yayımcıları belli aralıklarla ziyaret etmeleri, eğitmeleri sağlanmıştır. Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi’nin 6 yıl olarak belirlenen birinci aşamasının kapsamı genişletilerek, ülke genelinde uygulanması kararlaştırılmıştır. Bu aşama proje süresinin uzatılması sonucunda 1993 yılında tamamlanmıştır. Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi’nin ikinci aşaması ise 1990-1997 yılları arasında devam edecek şekilde 21 ilde başlatılmıştır. Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi kapsamında uygulanan model düzenli çiftçi ziyaretleri ve yayımcıların periyodik eğitimlerine dayanan Eğitim ve Ziyaret Sistemi’nin uyarlamasıdır. Model esas olarak üretim ve verim artışını hedeflemektedir

(Anonim 2004a). Günümüzde kamu kesimi tarafından yürütülen yayım faaliyetleri Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesinde yer alan Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı'na bağlı birimler tarafından gerçekleştirilmektedir. İl Müdürlükleri içerisindeki Koordinasyon ve Tarımsal Veriler Şube Müdürlükleri il düzeyinde, İlçe Müdürlükleri ilçe düzeyinde, bazı köylerdeki Köy Tarım Merkezleri ise köy düzeyinde birbirleriyle uyumlu olarak çiftçi eğitimi ve tarımsal yayım faaliyetlerini yürütmektedirler. Köylerdeki yayım faaliyetleri 01 Ocak 2007 tarihi itibarıyla uygulamaya konulan Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TARGEL) tarafından yürütülmektedir.

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı;

1. İstanbul İli Çatalca İlçesinde TARGEL projesi kapsamında çalışan tarım danışmanlarınca yürütülen yayım hizmetlerinin etkinliğini analiz etmek,
2. TARGEL projesinde başlangıçtan bugüne kadar yaşanan değişim ve gelişimleri üreticiler açısından araştırmak, proje amaçlarına hangi oranda ulaşılabildiğini belirlemek,

1.4.Araştırmanın Kapsamı

Çalışma İstanbul ili Çatalca ilçesi mahallelerinde Tarım Danışmanı olarak görev yapan Ziraat Mühendisi ve Veteriner Hekimlerin çalışma bölgelerine giren mahallelerdeki üreticileri kapsamaktadır. Çalışma üreticilerden anket yöntemiyle derlenen, 2015 yılına ait veriler esas alınarak hazırlanmıştır. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünü takiben ikinci bölümde konu ile ilgili daha önce yapılan çalışmalara değinilmiş, üçüncü bölümde araştırmanın materyal ve yöntemi açıklanmış, dördüncü bölümde araştırma bölgesi hakkında genel bilgilere değinilmiş, beşinci bölümde araştırma bulguları sunulmuş, altıncı bölümde ise elde edilen sonuçlara yer verilerek konuyla ilgili bazı öneriler getirilmiştir.

2.KAYNAK ÖZETLERİ

2.1.Ulusal Literatürler

Aktaş (1976), “Aşağı Seyhan Sulama Projesindeki Çiftçi Eğitim Servisi’nin Türk Tarımsal Yayımına Katkısı” isimli çalışmasında, Aşağı Seyhan Sulama Proje Alanı’nda Çiftçi Eğitim Servisi’nce yürütülen tarımsal yayım çalışmalarını, kullanılan yayım yöntemlerini ve kurumun örgütlenme biçimini incelemiştir. Çalışmada yayım elemanlarının bilgilerini aktarmak için yararlanmaları gereken yöntemleri, yayım eğitimi yetersizliği nedeniyle kullanamadıkları belirlenmiştir.

Taluğ ve Tatlıdil (1986), “Tarımsal Yayım Hizmetlerinin Düzenlenmesi” isimli çalışmalarında, GAP bölgesinde yayım hizmetlerini yürüten teknik kadronun bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerini tümüyle özümsememiş olduklarını ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar bölgede yayım hizmetlerinin başarıya ulaşabilmesi için çeşitli düzeylerdeki yayım elemanlarının eğitimlerinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Çetinkaya (1991), “Polatlı İlçesi Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi Uygulamasında Eğitim ve Ziyaret Sistemi Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında, seçilmiş çiftçiler ile diğer çiftçiler arasında sosyo-ekonomik özelliklerden gelir düzeyi, kiraya ve ortağa arazi tutma, işletmedeki parsel sayısı, işletme büyüklüğü ve traktör varlığı göstergeleri açısından önemli farklar olduğunu saptamıştır. Buna karşılık yaş, tarım deneyimi, eğitim düzeyi, ailede ilkökul üstü eğitim gören bireylerin bulunması, köyde yönetime katılma, mülk arazi büyüklüğü, kredi alma ve kayıt tutma göstergeleri açısından iki grup çiftçi arasında fark olmadığı saptanmıştır. Araştırmada, seçilmiş çiftçilerin TV izleme, Polatlı’ya ve Ankara’ya gidiş sıklığı, yayım elemanları ile görüşme sıklığı gibi konularda ortak ve benzer özelliklerinin olduğu belirtilmiştir.

Özçatalbaş (1992), “GAP’ta Başarı Yolu: Tarımsal Yayım” isimli çalışmasında, GAP çerçevesinde sulu tarıma geçişin bölge üreticisinin bilgi ihtiyacını arttırdığını, bu yüzden de tarımsal yayım çalışmalarının öneminin daha da arttığını belirtmektedir. Bu nedenle, kamu yayım örgütünün yayım çalışmalarını bölgede araştırma hizmetlerini yürüten araştırma kuruluşlarının araştırmaları sonucunda elde ettikleri bulgulara dayanarak üreticilere optimum kaynak kullanım alışkanlıklarını sağlayacak biçimde düzenlemesinin gerektiğini belirtmektedir. Özellikle, sulu tarıma geçişin başlangıç aşamasında bölge üreticisinin yanlış uygulamalarının alışkanlık haline dönüşme olasılığı nedeniyle, GAP’ta başarının erken

dönemden başlayarak zaman içerisinde yaygınlaştırılacak tarımsal yayım çalışmalarına bağlı olduğunu belirtmektedir.

Özdemir ve Gürgen (1993), “Adana Tarım İl Müdürlüğü Bünyesindeki Tarımsal Yayım Elemanlarının Eğitimleri” isimli çalışmalarında Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Adana Tarım İl Müdürlüğü ile Tarım İlçe Müdürlükleri bünyesinde görev yapan tarımsal yayım elemanlarının eğitim şekilleri, konuları ve alanlarındaki yeterliliklerini incelemişlerdir.

Özçatalbaş (1994), “GAP Bölgesinde (Şanlıurfa) Tarımsal Yayım Analizi ve Etkin Bir Yayım Çalışması İçin Gerekli Koşulların Saptanması” isimli çalışmada, GAP Bölgesinde yürütülmekte olan tarımsal yayım çalışmalarının hangi koşullarda daha etkin bir biçimde gerçekleştirileceğini ortaya koymuştur. Araştırma bulguları pamuk, buğday, arpa ve kırmızı mercimekte üretici uygulamaları ile yayım birimlerinin önerileri arasında önemli düzeyde uyumsuzluk olduğunu, üreticilerin üretim tekniği ve işletme ekonomisiyle ilgili bilgileri büyük oranda kırsal toplum içindeki bilgi kaynaklarından karşıladıklarını ortaya koymaktadır.

Kumuk (1995a), “Tarımda Yayımın Önemi” isimli çalışmada, tarımsal yayım çalışmalarının tarımsal bilgi ve enformasyon sisteminin önemli bir unsuru olduğunu belirtmekte, tarımsal yayım çalışmalarının etkin olmaması durumunda bu sistemin işlevsel olmayacağını belirtmektedir. Türkiye’deki tarımsal yayım çalışmaları üzerine yapılan değerlendirmede ise tarımsal yayım politikasının yeniden gözden geçirilmesinin gerektiği savunulmaktadır.

Kumuk ve ark. (1995), “Eğitim ve Ziyarete Dayalı Yayım Sistemi Geleneksel Yayım Sistemine Bir Alternatif midir?: Türkiye Deneyimi (Is the Training and Visit Based Extension an Alternative to Conventional System: The Turkish Experience)” isimli çalışmalarında, Dünya Bankası tarafından geleneksel yayım sistemine alternatif olarak tanıtılan ve dünyanın pek çok gelişmekte olan ülkesinde uygulanan sistemle geleneksel sistem arasında düzenli hizmet içi eğitim, yayım araştırma ilişkileri gibi konularda farklılıklar olmakla birlikte, iki sistem arasında pek çok unsurun ise benzer olduğunu vurgulamaktadırlar.

Kumuk (1996), “Ege Bölgesinde Seçilmiş Bazı Yörelerde Kırsal Kalkınmada Kullanılan Yayım Yaklaşımlarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada, Geleneksel Yayım Yaklaşımının uygulandığı Aydın ve Eğitim ve Ziyaret Yayım Yaklaşımından uyarlanan Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesinin uygulandığı İzmir illerinde yayımcıların yayımı anlamaları ile kuruluşların fiziki olanaklarında meydana gelen değişimleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmacı, istatistiki analiz sonuçlarına göre

incelenen birçok özellik bakımından İzmir ilindeki TYUAP uygulamasının Aydın iline göre farklılık yaratmadığını belirtmiştir.

Karaturhan (1997), “ İzmir İlindeki Tarımsal Yayım Etkinlikleri ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” adlı doktora çalışmasında, İzmir İli'nde Tarım İl Müdürlüğü'nün pamuk konusundaki yayım çalışmalarını ve değerlendirilmesine yönelik faaliyetlerini incelemiştir. Yayım çalışmalarında yayımcı-üretici ve yayım araştırma ilişkilerinin TYUAP'ta öngörülen düzeyde kurulamadığını, üreticiler açısından yenilik olmayan, koşullarına uymayan, ihtiyaçlarını yansıtmayan konuların seçildiğini, dolayısıyla da öneri ve yeniliklerin benimsenme oranlarının düşük olduğunu saptamıştır. Araştırmada, "seçilmiş üretici" uygulamasının da projede öngörülen anlamda yerine getirilemediğini, seçilmiş üreticilerin % 14'ünün "seçilmiş üretici" olduğunu dahi bilmediğini ve seçimin tamamıyla yayımcılar tarafından üreticilerin görüşleri alınmadan gerçekleştirildiğini tespit etmiştir. Araştırmacı, yayım çalışmalarının etkin bir şekilde yürütülememesinin nedenleri olarak; köy gruplarının çoğunun yerleşik olmamasını, kaynak yetersizliğini, yayımcı/üretici oranının yüksekliğini, yayımcıların işe alınmaları ve tayinlerinde politik tercihlerin ön planda olmasını, mesai saatlerine katı bir şekilde uyma problemini ve ulaşım olanaklarındaki yetersizlikleri belirlemiştir. Bu nedenle; öncelikle yayım örgütünde gerekli yasal düzenlemeler yapılarak yayımcılara daha çok inisiyatif sağlanmasının yararlı olacağını ifade etmiştir.

Kızılaslan (2000), “Tokat İlinde Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerinde Görev Alan Yayım Elemanlarının Niteliklerini Belirleme Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında, araştırma yöresindeki yayım elemanlarının yayımın temel ilkeleri doğrultusunda büyük ölçüde hareket ettiklerinin anlaşıldığını, bununla birlikte okulda ve okul sonrasındaki eğitimlerinin yetersiz kaldığı ve birçok bilgi eksikliği ile eğitimlerini tamamladıklarının görüldüğünü bildirmiştir.

Gökçe (2004), İzmir ilinde “Bin Köye Bin Tarımcı Projesi” kapsamında görev yapan tarım danışmanları, bu danışmanların görev yaptıkları köylerin muhtarları ve danışman bulunan köylerden basit tesadüfi yöntemle seçilen 81 çiftçiyle anket yapmıştır. Elde ettiği sonuçlar projenin uygulamasında bazı sorunlar yaşandığını ancak sağladığı faydaların oldukça fazla olduğunu göstermiştir. Tarım danışmanlarının çalışma koşullarının iyileştirilerek projenin devam ettirilmesinin faydalı olacağını savunmuştur.

Alagöz (2005), “Aşağı Seyhan Ovası'na, Adana Tarım İl Müdürlüğü Yayım Elemanlarınca Götürülen Yayım Hizmetlerinin Analizi” adlı çalışmasında, Aşağı Seyhan Ovası'na Adana Tarım İl Müdürlüğü yayım elemanlarınca götürülen yayım hizmetlerini analiz etmiştir. Bu doğrultuda Aşağı Seyhan Ovası'ndaki üreticilerin tarım ve tarımsal üretim

konusunda ne tür bilgilere ihtiyaçları olduğu, bu bilgileri hangi kaynaklardan sağladıkları, Adana Tarım İl Müdürlüğü yayım elemanlarının Aşağı Seyhan Ovası'na götürdükleri yayım hizmetlerini nasıl değerlendirdikleri ortaya konulmuştur.

Ceylan ve ark. (2005), “GAP Bölgesi’nde Tarımsal Üretim Sürecinde Üreticilerin Bilgi İhtiyaçlarının Karşılanmasında Tarım Danışmanlarının Rolü” adlı çalışmalarında GAP Bölgesinde KÖY-MER Projesi kapsamında görev yapan 117 tarım danışmanından ulaşılabilen 89’u ile anket çalışması yapmışlardır. Elde ettikleri bulgular bölge üreticilerinin tarım danışmanlarına pozitif baktıklarını ve tarım danışmanlarından talep edilen bilgilerin de oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Saltan (2006), “Adana İli Aladağ İlçesi Kökez Köyünün Sosyo-Ekonomik Yapısı Ve Kalkınma açısından Tarımsal Yayım Çalışmalarının Değerlendirilmesi” konulu çalışmasında, Kökez Köyü’nün önce sosyo-ekonomik durumu ortaya koymuştur. Daha sonra Bin Köye Bin Tarımcı Projesi kapsamında çalışan mühendislerin yürüttüğü tarımsal yayım faaliyetlerini irdemiştir. Elde ettiği bulgular ışığında Bin Köye Bin Tarımcı Projesinin başarılı olduğunu belirtmiştir.

Sayın ve ark., (2006) “Bin Köye Bin Tarımcı Projesi’nin Antalya İli Koşullarında Etkinliğinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada tarım gönüllülerinin çiftçilere ve tarımsal üretime ne yönde katkı sağladıklarını tespit etmeye çalışmışlardır. Elde ettikleri bilgilere göre atanan tarım danışmanlarının atandıkları köy ve beldelerin seçiminde projede yer alan ölçütlerin yeteri ölçüde dikkate alınmadığını saptamışlardır.

Soraklı (2006), “Bin Köye Bin Tarımcı Projesi” Kapsamında Görev yapan Tarım Danışmanlarının Etkinliklerinin Belirlenmesi: Erzurum İli Örneği” konulu çalışmasında, Erzurum ili merkez ve 16 ilçesine bağlı bulunan köylerde tarım danışmanı olarak görev yapan Ziraat Mühendisleri, Veteriner Hekimlerle ve hizmet götürdükleri üreticilerle anket çalışması yaparak tarım danışmanlarının etkinliklerini belirlemeye çalışmıştır. Üreticiler tarım danışmanlarından memnun olduklarını, köyelerinin ihtiyaçları olan bilgileri getirdiklerini ve bazı yeniliklerin benimsenmesinde etkin rol oynadıklarını belirtmişlerdir.

Yılmazçoban (2006), “Türkiye’de Geleneksel Yayım Yaklaşımı İle Eğitim Ziyaret Yayım Yaklaşımının Karşılaştırmalı Analizi (Çorum ve Sivas İlleri Örneği)” adlı çalışmasında, eğitim ve ziyaret yayım yaklaşımından hareket edilerek geliştirilen Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesinin uygulandığı Sivas ili ile geleneksel yayım yaklaşımının uygulandığı Çorum ilindeki yayım elemanlarının kişisel ve mesleki niteliklerini, yayıma dair kavramlara bakış açılarını ve çalıştıkları yayım kuruluşlarının fiziki olanaklarını

karşılaştırmıştır. Çalışmanın sonucunda her iki ildeki yayım elemanları arasında incelenen konuların çoğunda farklılık olmadığını fakat tarımsal yayıma ait bazı kavramları algılamaları açısından farklılık olduğunu saptamıştır.

Çukur (2007), “Türkiye’de Uygulanan Tarımsal Yayım Politikaları AB’ne Uyum Açısından Öneriler Üzerine Bir Araştırma” adlı doktora çalışmasında, TYUAP öncesi ve sonrası dönemde, Türkiye’de uygulanan tarımsal yayım politikaları ve yayım çalışmalarında aksayan yönleri araştırmış, bu kapsamda yayım politikalarının amaçları, araçları, uygulamaları ve uygulama sonuçları üzerinde durmuştur.

Kara (2007), “Köy Merkezli Tarımsal Üretim Destek Projesi’nin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi: Şanlıurfa İli Örneği” adlı çalışmada KÖY-MER projesi kapsamında görevli 14 tarım danışmanı ve 58 tarımsal üreticisi ile anket çalışması yapmıştır. Projenin ilke ve amaçlarının kırsal kalkınmaya katkıda bulunacağını belirtmiş ayrıca projenin uygulanmasına ve altyapıya, örgütlenmeye ve hizmet içi eğitime yönelik önerilerde bulunmuştur.

Dündar (2009), “Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesinin Kırsal ve Tarımsal Kalkınmadaki Rolü ve Uygulama Etkinliği: Şanlıurfa İli Örneğini” araştırmıştır. Bu araştırmada İlde belirlenen ana kitleden tesadüfi örnekleme yöntemine göre seçilen 11 köyde yapılan (işletme, danışman, muhtarlarla) birebir anketlerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre tarım danışmanlarının üretim sorunlarının giderilmesinde yardımcı oldukları ancak projenin alt yapısı oluşturulmadan hayata geçirildiği ve fiziki koşulların yeterli olmadığı görülmüştür.

Çakmak (2010), Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TARGEL) Kapsamında Tarım Danışmanlığı Sisteminin İnceleme ve Değerlendirilmesi: Tokat İli Örneği konulu çalışmayı yapmıştır. Çalışmanın amacı: TARGEL projesinin çıkış noktasını, amaçlarını ve TARGEL projesi kapsamında görev alan tarım danışmanlarının projenin amaçlarına ne kadar uygun faaliyette bulduklarını, kendilerine yüklenen görevleri ne ölçüde yerinde getirdiklerini, üreticilerin TARGEL projesi hakkındaki görüş ve düşüncelerini ortaya koyabilmektir. Araştırmada tarım danışmanı görev sahasında bulunan köyler içerisinde 48 köy gayeli örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Tarım danışmanlarının buldukları köylerdeki 144 üretici basit tesadüfi örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Belirlenen örneklerden anket yoluyla toplanan bilgiler analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre yerleştirmelerinin; projenin amaçları doğrultusunda hareket edilerek köy ya da beldelerdeki tarım potansiyeline göre yapıldığı görülebilir. Tarım danışmanları çoğunlukla ikamet ettikleri köyde kendisine danışan

üreticilere yardımcı olmakta, araç sıkıntısı nedeni ile çalışma bölgelerine giren köylere yayım hizmeti verememektedirler. Tarım danışmanı olarak görev yapan Ziraat Mühendisi ve Veteriner Hekimlerin köy halkı ile uyum sağladıkları ve köyün tarımsal potansiyeline göre üretilebilecek kar marjı yüksek ürünleri önerdikleri görüldüğü belirlenmiştir.

Derman (2010), Mardin İlinde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi Kapsamında Görev Yapan Elemanların Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemine Bakışları konusu ele alınmıştır. Bu çalışmada TARGEL projesinin amaçlarını ve bu projede görev yapan tarım danışmanlarının mevcut durumunu, kendilerine yüklenen görevleri ne ölçüde yerine getirdiklerini, proje hakkında düşüncelerini ve önerilerini ortaya koymak amacı güdülmüştür. Araştırma materyallerini, ilgili kişilerle yapılan anketlerden elde edilen veriler ve konuyla alakalı kurum ve bağlı kişileriyle yapılan sözlü görüşmelerde elde edilen bilgiler oluşturmaktadır. TARGEL projesinde yer alan söz konusu elemanların fiziksel ve teknolojik ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli ödeneğin çıkarılmasıyla daha verimli yayım ve danışmanlık hizmeti sunulacağı sonucuna varılmıştır.

Toktaş (2010), “Adana İlinde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TARGEL) Uygulamalarının Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında tarım danışmanlarınca yürütülen yayım hizmetlerinin etkinliğini analiz ederek, projenin başlangıcından bugüne kadar yaşanan değişim ve gelişimleri hem üreticiler hem de tarım danışmanları açısından incelemiştir; projenin temel sorunlarını ve proje amaçlarına hangi oranda ulaştığını belirlemiştir.

Keskin (2011), Klonal Elma Yetiştiriciliğinde Tarımsal Yayımın Rolü: Konya İli Çumra İlçesi Örneği üzerine bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın amacı; Klonal anaçlı elma yetiştiriciliği yapan, Konya ili Çumra ilçesindeki 42 üreticinin tarımsal bilgi kaynaklarını tespit edebilmektir.

Sıray ve ark (2012), Batı Karadeniz Bölgesinde Fındık Yetiştiriciliğinde Eğitim ve Yayım Altyapı İhtiyacının Belirlenmesi konusu üzerinde çalışma yapmışlardır. Çalışmanın ana materyalini bölgede üretim faaliyeti gösteren fındık işletmeleri ve bölgeden sorumlu İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yayım elemanları ile birebir yapılan anket çalışmaları oluşturmaktadır.

2.2.Uluslararası Literatürler

Engelhardt (1965), Fransa’da tarımsal yayım teşkilatının organizasyonunu incelemiş ve bunun Batı Almanya koşulları için uygulanabilme olanaklarını değerlendirmiştir. Fransa’da yayımcıların mesleki eğitimlerinde tekdüzelik olmadığını, yayımcıların ileri eğitimlerinin çok önemli olduğunu ve bu nedenle de yılda en az 10 günlük ileri eğitim kurslarına katılma zorunluluğunun olduğunu belirtmiştir.

Williams (1968), “ Batı Nijerya’nın Seçilmiş Bazı Alanlarında Geliştirilmiş Tarım Uygulamaları Konusunda Üreticilerin Bilgi Kaynakları” isimli çalışmasında, bölgede gerçekleştirilen yayım çalışmaları üzerinde durmuştur. Çalışmada üreticilerin önemli bir kısmının yayım biriminden haberdar olduğu ve yine büyük bir bölümünün de yayım elemanlarıyla görüştüğü saptanmıştır. Üreticiler yayım birimlerine çok önem verdiklerini ve bölgede gerçekleştirilen yayım çalışmalarını yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Çalışmada yayım biriminin kullandığı yayım yöntemlerinden üretici üzerinde en etkili olan yöntemin kişisel görüşme olduğunu saptamıştır.

Albrecht (1977), Tarımsal Yayım ve Problemleri adlı çalışmada yayım örgütünün organizasyonu incelenmiş, tarımın herhangi bir alanında uzmanlaşmış yayımcıların, konularında daha fazla bilgilendirilmeleri yanında, yayım metodolojisi konusunda eğitilmeleri gerektiği belirlenmiştir.

Benor ve Harrison (1977), araştırmalarında yayım servislerinin, üreticilerin tümüne ulaşmasının olanaksız olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle yayım servisinin önerilerinin, yeni tarım tekniklerinin yayılmasında hedef kitle olarak önder çiftçilerin üzerine yoğunlaştırılması gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu sistemin uygulandığı bölgelerde bu yolla üreticilerin büyük bölümüne hızla ulaşılabildiğini ve üreticilerin yarıdan fazlasının yayım servislerinin önerdiği tarımsal yeniliklerin çoğunu iki yıl gibi kısa bir sürede benimsediklerini ortaya koymaktadır.

Albrecht (1978), Batı Almanya’da Baden-Württemberg Eyaletinde Yayımın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi konusunda yapılan araştırmada, yayımcıların tarım teşkilatlarında idari görevler yapmaları halinde, asıl görevleri olan yayımcılığın “pasif” kaldığını, hizmetiçi ve ileri düzeydeki eğitimlerinde yayım metodolojisi bilgisinin daha yoğun şekilde verilmesi gerektiği bildirilmiştir.

Klavdianou (1978), Yunanistan ve Batı Almanya'nın Hassen eyaletindeki tarımsal yayım ve eğitiminin yapısı araştırılmış, Yunanistan'da yayımcıların üniversite eğitimlerinde Yayım Metotları ve Haberleşme derslerini almadıkları belirlenmiştir.

Denzinger (1979), Batı Almanya'nın Baden-Württemberg ve Bayern Eyaletlerinde tarım dairelerinde yayım hizmetlerinde görülen problemler ortaya konulmuş, görev yapan yayımcıların görev alanları ile yayım teşkilatının analizi yapılmıştır.

Pickering (1983), Bir kırsal kalkınma aracı olan tarımsal yayımın tek başına ulusal refaha ulaşmayı sağlayacak, kilitli kapıları açmaya yarayan doğrudan bir anahtar olmadığını belirtmektedir. Gerekli teknolojiler ile üretim sürecini etkileyen uygun fiyat politikaları, gerekli girdiler ve tarımsal krediler gibi diğer faktörlerin sağlanması ile yayımın etkili olabileceğini vurgulamaktadır. Etkili bir yayım sisteminin tarımsal verimliliği arttıracak araçları sağlayacağını ve yayımın çiftçi ile dış dünya arasında bağlantıyı oluşturan bir araç olduğunu belirtmektedir.

Benor ve ark. (1984), "Tarımsal Yayım: Eğitim ve Ziyaret Sistemi" isimli çalışmalarında, Tarımsal yayım faaliyetlerinin etkinliğini etkileyen en önemli sorunların başlıcalarını iş sahası ve hareket kabiliyetiyle ilgili olan sorunlar olduğunu belirtmektedirler. Çalışmada yayım elemanlarının geniş bir bölgede görev yaptıkları durumlarda özellikle yayım elemanlarının sayılarının yetersiz oluşu, ulaşım ve konaklama imkanlarının sınırlı oluşu, sistematik çalışma programlarının eksik oluşu gibi unsurların yayım elemanları ve çiftçiler arasında yakın ve düzenli ilişkilerin kurulmasını engellediğini belirtmektedirler.

Feder ve Slade (1984), Hindistan'ın Hayrana eyaletinin bir bölgesinde yürütülmekte olan Eğitim ve Ziyaret Sistemini değerlendirmişlerdir. Araştırmada, işletme düzeyinde yaptıkları anket çalışması ile Eğitim ve Ziyaret Sistemi uygulayan bölge ile Geleneksel Yayım Sistemi uygulayan diğer bölgeyi karşılaştırmışlardır. Köy düzeyindeki bulgular, daha fazla yayım elemanına ve harcama olanağına sahip Eğitim ve Ziyaret Sisteminin uygulandığı alanda yayım çalışmalarının, Geleneksel Yayım Sistemi uygulayan alandan daha başarılı olduğunu göstermiştir. Araştırmacılar, buğday üretim teknikleri başta olmak üzere geliştirilen çeşitli tarım tekniklerine ait bilgilerin, Eğitim ve Ziyaret Sisteminin uygulandığı alanda çiftçilerce daha hızlı benimsendiğini saptamışlardır.

Morre (1984), Hindistan'ın yeni tarımsal eğitim programını incelediği araştırmasında, Dünya Bankasının finansman sağladığı ülkelerde tarımsal yayım örgütlerinin kurumsal geliştirilmesinde çok önemli yatırımlar yapıldığı halde yayımın niteliğinde değişme ve iyileşmelerin çok az olduğunu belirtmektedir. Araştırmacı başarısızlığın altında yatan

nedenler olarak; daha önceki yayım sistemlerinin yapısından gelen sınırlılıkları ve sistemin Hindistan'a tanıtılma biçimini saymaktadır. Bu başarısızlıkları uygulanmakta olan tarımsal eğitim programında benimsenen politikalara ve tarımsal eğitim programına gereken önemin verilmemesi ile açıklamaktadır.

Feder ve ark. (1985), "Tarımsal Yayımın Etkisi: Hindistan'ın Haryana Bölgesindeki Eğitim ve Ziyaret Sistemi Üzerine Bir Örnek Olay Çalışması (The Impact of Agricultural Extension: A Case Study of the Training and Visit System in Haryana, India)" isimli çalışmalarında, Hindistan'ın tarımsal uygulamalar açısından diğer bölgelerine kıyasla daha modern olan Haryana bölgesinde tarımsal yayım çalışmalarında benimsenen eğitim ve ziyaret sisteminin tarımsal üretimde verimlilik üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırma sonuçları, bölgede yapılan tarımsal yayım çalışmaları sonucunda verimliliğin artması nedeniyle, bölge çiftçisinin tarımsal yayım faaliyetlerine ilgisinin giderek arttığını ortaya koymaktadır.

Denning (1985), Araştırma ve yayım hizmetlerinin etkinliğini arttırmada sorunun entegre metotların uygulanması yerine birbirinden ayrı metotlar kullanılarak çözümlenmeye çalışıldığı belirtmiştir. Teknolojik gelişim ve teknoloji transferine ait bir sistem yaklaşımının gerekli olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bu sistemin Eğitim ve Ziyaret Sistemi ile Çiftçilik Sistemleri Araştırma Metotlarının birleştirilmesiyle sağlanabileceğini ifade etmiştir. Bu sistemle daha fazla çiftçinin yayım ve araştırma hizmetlerine katılacağını ve böylece araştırmacı, yayımcı ve üretici arasında daha dinamik ilişkilerin oluşturulacağına değinmiş ve yayımda kullanılacak metodun Eğitim ve Ziyaret Sistemi olacağını belirtmiştir.

Albrecht (1986), Devletin üstlendiği yayım sisteminde, idari işlerin yoğunluğundan yayıma gereken ölçüde zaman ayrılmadığı, bu nedenle de yayım hizmetinin "kenara itildiği", sonuçta yürütülen yayım hizmetlerinde fonksiyonel bir sakıncanın ortaya çıkabileceği vurgulanmaktadır.

Albrecht ve ark. (1987), tarafından Tarımsal Yayımın İlkeleri ve Metotları konusunda hazırlanan çalışmada, yayımcı eğitimi üzerinde durulmakta, genellikle gelişmekte olan ülkelerde tarımsal kuruluşlarda görev yapan yayımcıların fakülte eğitimlerinde yayım bilgisini yetersiz aldıkları, bu nedenle de hizmet öncesi 6 aydan bir yıla kadar yayım kursları düzenlemenin gerekli olduğu belirtilmiştir. Fakülte mezunlarına tarımsal kuruluşlarda yayımcı olarak göreve başlamadan, uzmanlık alanlarına göre birkaç hafta hazırlık kurslarına tabi tutulmaları, görevleri esnasında seminerlere katılmaları, hizmetleri boyunca sürekli kurslar,

seminerler, konferans hatta yurtdışında eğitim olanakları ile ileri eğitim görmeleri gerektiği vurgulanmıştır.

Oakley ve Garforth (1985), “Yayım Eğitimi Rehberi” isimli çalışmalarında, kırsal alandaki çiftçilerin istek ve ihtiyaçlarının karşılanmasının yayımın öncelikli hedefi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Çalışmada yayım elemanlarının mesleki yeterliliklerini ortaya koyan en önemli unsurlardan birisinin yayım elemanlarının üreticilerin öncelikli olarak önem verdikleri konulara uygun yayım faaliyetleri gerçekleştirme konusundaki yeterlilikleri olduğu belirtilmiştir.

Arnon (1989) Tarımsal Araştırma ve Teknoloji Transferi adlı kitabında, bazı ülkelerdeki tarımsal araştırma ve yayım kuruluşlarını, tarihçelerini, örgütsel yapılarını anlatmaktadır. Tarımsal bilgi sisteminin işlev ve sorumlulukları, yeniliklerin çiftçiler tarafından benimsenmesi için araştırmacı-yayımcı-çiftçi arasındaki etkileşimin iyi kurulması gerektiği, çalışmalara çiftçi katılımının sağlanmasının yeniliklerin benimsenmesinde önemli bir unsur olduğu ifade edilmektedir.

Macklin (1992), “Hindistan’da Tarımsal Yayım” isimli çalışmasında, eğitim ve ziyaret yaklaşımına dayalı yayım sisteminde dünya genelinde en sık rastlanan sorunları, özellikle kadın çiftçilere ve küçük işletme sahibi çiftçilere yeteri kadar önem verilmemesi ve iletişim araçlarının özellikle bu kesimlerin tarımsal üretiminde verimliliği arttırmak amacıyla yeterince kullanılmaması; program geliştirme sürecine çiftçilerin yeterli katılımının sağlanamaması; özellikle bağışların ya da çeşitli kurum ve kuruluşlarca verilen mali desteklerin yetersiz kaldığı durumlarda tarımsal yayım maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle sorunlar yaşanması olarak genelleştirmektedir. Araştırmada ayrıca Dünya Bankası’nın konuyla ilgili çalışmaları sonucunda elde edilen tecrübelerle de değinilmektedir. Dünya Bankası’nın tarımsal yayım çalışmaları konusundaki tecrübeleri, tarımsal yayım çalışmalarında hizmet götürülen bölgenin özelliklerine göre etkili olacak örgüt yapılarına ve yönetim anlayışına ihtiyaç duyulduğunu; tarımsal yayım çalışmalarında hizmet götürülen bölgenin özelliklerine uygun yöntem ve teknolojilerin geliştirilmesinin gerektiği; tarımsal yayımın bölge üreticilerinin istek ve ihtiyaçlarına hassas olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bindlish ve Evenson (1993), “Kenya’da Eğitim ve Ziyaret Sistemine Dayalı Yayım Hizmetlerinin Performansının Analizi” isimli çalışmalarında, yayım elemanlarının önerilerinin benimsenme ve uygulanma düzeyini incelemektedirler. Çalışma sonuçları yayım

elemanları tarafından çiftçilere önerilen yeniliklerin uygulanma düzeyinin işletme genişliklerine göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Androulikadis ve Siardos (1994), “Tarımsal Yayım Elemanlarının Belirli Profesyonel Görev Alanlarına Uygunlukları ve Bu Görevler İçin Yeterlilikleri Konusundaki Görüşleri” isimli, çalışmalarında Yunanistan’ın kuzeyinde yer alan Orta Makedonya olarak tanımladıkları bölgede görev yapan tarım yayım elemanlarının mesleki yeterlilikleri üzerine bir araştırma yapmışlardır. Çalışmada yayım elemanlarının farklı görevlerini içeren 14 görev alanı belirlenmiş ve yayım elemanlarının bu görev alanlarındaki mesleki yeterlilikleri konusundaki algıları anket yöntemiyle ölçülmüştür.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Materyali

Bu çalışmanın ana materyalini anketle toplanan veriler oluşturmuştur. Bunun yanı sıra araştırmanın ikincil verileri ise yurt içi ve yurt dışı literatürlerden, web sitelerinden vb. elde edilen verilerden oluşmaktadır.

Tarım danışmanlarının bağlı oldukları ilçede; faaliyet gösterdikleri ve çalışma bölgelerine giren 27 mahalledeki 161 üretici ile anket yapılmıştır.

Üreticilere yönelik anket çalışmasında; İstanbul İli Çatalca İlçesinde İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünde görev yapan TARGEL personelinin çalışma bölgelerinin bulunduğu mahallelerdeki tarımsal üretim faaliyetinde bulunan üreticilerin yayım hizmetlerinden ne ölçüde yararlandıklarını, yayım hizmetlerinin üreticilerinin ihtiyaçlarına cevap verip veremediği, hangi konularda yayım hizmetlerine gereksinim duyduklarını, tarımsal yayım elemanlarınca getirilen önerilerin uygulanmasının önündeki engellerin neler olduğunu, üreticinin tarım danışmanlarına olan bakış açısını ve projenin devamı hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir.

3.2. Araştırmada İzlenen Yöntem

Sosyo-ekonomik yapısı, ulaşım kolaylığı, bitkisel ve hayvansal üretimden geçimini sağlayan işletmeler vb. özelliklerine göre anket uygulanacak mahalleler belirlenmiştir. Saptanan mahallelerdeki işletme sayıları esas alınarak bu işletmelerin en az % 20'si ile, basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak takriben toplam 161 işletme ile anket yapılması belirlenmiştir (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1.Çatalca İlçesine Bağlı Yerleşim Yerleri ve İşletme sayısı

Yerleşim Yeri	İşletme Sayısı	% 20	Anket Sayısı	Yerleşim Yeri	İşletme Sayısı	% 20	Anket Sayısı
Gökçeali	17	3,4	4	Çakıl	69	13,8	14
Subaşı	13	2,6	3	Elbasan	48	9,6	10
Oklalı	11	2,2	2	Ovayenice	95	19	19
Kestanelik	17	3,4	4	İnceğiz	40	8	8
Çanakça	16	3,2	3	Kabakça	25	5	5
Dağyenice	37	7,4	8	Akalan	7	1,4	2
Merkez	83	16,6	17	İhsaniye	7	1,4	2
Örcünlü	23	4,6	5	Aydınlar	4	0,8	1
İzzettin	68	13,6	14	Başakköy	5	1	1
Kızılcaali	30	6	6	Çiftlikköy	17	3,4	4
Örencik	26	5,2	5	Belgrat	12	2,4	3
Celepköy	4	0,8	1	Karacaköy	27	5,4	6
Hisarbeyli	4	0,8	1	Yalıköy	10	2	2
Ormanlı	54	10,8	11	TOPLAM	769	153,8	161

Anket uygulamasında uygulanabilecek yaklaşık anket sayısı ve yön dikkate alınarak gidilecek hat aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Şekil 3.1).

1. Gökçeali – Kestanelik
2. Çanakça - Dağyenice
3. Merkez – Örünlü
4. İzzettin - Kızılcaali
5. Örencik – Ormanlı
6. Çakıl– Elbasan
7. Ovayenice
8. İncegiz – Aydınlar
9. Başakköy – Yalıköy

Şekil 3.1. Anket uygulanacak mahalleler ve gidilecek hattın harita üzerinde görünümü

3.3. Anketlerin Değerlendirilmesinde Uygulanan Yöntem

Veri değerlendirme işlemleri SPSS Version 19 (Statistical Package for the Social Sciences) programını kullanarak gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler için SPSS Paket programında bir veri tabanı oluşturulmuş ve veri girişı yapılmıştır. Her soruya ilişkin verilen yanıtların sayıları ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular tablolar şeklinde verilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BÖLGESİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

4.1.İstanbul İlinin Genel Durumu

4.1.1.İstanbul ili konumu

İstanbul, Türkiye'de yer alan şehir ve ülkenin 81 ilinden biri. Ülkenin en kalabalık, ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan en önemli şehridir. Şehir, iktisadi büyüklük açısından dünyada 34, nüfus açısından belediye sınırları göz önüne alınarak yapılan sıralamaya göre Avrupa'da birinci, dünyada ise Lagos'tan sonra altıncı sırada yer almaktadır.

İstanbul 41° K, 29° D koordinatlarında yer alır. Batıda Çatalca Yarımadası, doğuda Kocaeli Yarımadası'ndan oluşur. Kuzeyde Karadeniz, güneyde Marmara Denizi ve ortada İstanbul Boğazı, kuzeybatıda Tekirdağ'a bağlı Saray, batıda Tekirdağ'a bağlı Çerkezköy, Çorlu, güneybatıda Tekirdağ'a bağlı Marmara Ereğlisi, kuzeydoğuda Kocaeli'ne bağlı Kandıra, doğuda Kocaeli'ne bağlı Körfez, güneydoğuda Kocaeli'ne bağlı Gebze ilçeleri ile komşudur. İstanbul'u oluşturan yarımadalardan Çatalca Avrupa, Kocaeli ise Asya anakaralarındadır. İstanbul'un ortasındaki İstanbul Boğazı ise bu iki kıtayı birleştirir. Boğazdaki Fatih Sultan Mehmet ve Boğaziçi Köprüleri kentin iki yakasını birbirine bağlar. İstanbul Boğazı boyunca ve Haliç'i çevreleyecek şekilde Türkiye'nin kuzeybatısında kurulmuştur. Tarihte ilk olarak üç tarafı Marmara Denizi, Boğaziçi ve Haliç'in sardığı bir yarım ada üzerinde kurulan İstanbul'un batıdaki sınırını İstanbul Surları oluşturmaktaydı. Gelişme ve büyüme sürecinde surların her seferinde daha batıya ilerletilerek inşa edilmesiyle 4 defa genişletilen İstanbul'un 39 ilçesi vardır. Sınırları içerisinde ise büyükşehir belediyesi ile birlikte toplam 40 belediye bulunmaktadır. (<https://tr.wikipedia.org>)

4.1.2. İlin yüzey şekilleri

İstanbul'un kurulu olduğu Çatalca ve Kocaeli yarımadalari aşınmış birer platodur. Bu platoların ortasından kabaca kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda İstanbul Boğazı geçer. İstanbul Boğazı'nın oluşumu ile ilgili bilimsel olarak kesin kabul görmüş bir açıklama yoksa da, açıklamalar içinde en yaygın olanı; jeolojik açıdan İstanbul Boğazı'nın deniz suları ile dolmuş bir fay çöküntüsü olduğudur. Buna göre, MÖ 20.000 ilâ 18.000 yılları arasında, Buzul Çağı sonlanmış ve dünyanın büyük bölümünü kaplayan buz kütlelerinin erimeye başlamıştır. Binyıllarca süren bir erime sürecinin sonucunda, MÖ 8.000 ilâ 7.000'lerde Akdeniz'in suları

ilk hâlden yaklaşık 150 metre daha yukarı çıkmıştır. Deniz seviyesindeki bu büyük ölçekli artış nedeniyle Akdeniz'in suları Marmara'yı basmış; Marmara Denizi'nin suları da devam eden yükselmeler sonucunda Karadeniz ile birleşmiştir. Boğaz'ın derinliğinin kuzeyden güneye azalma göstermesi, geçmişte kuzeydeki bu yükseltilerin Marmara'nın sularına karşı bir set görevi gördüğü ve bunların deniz seviyesindeki yükselmeyle aşıldığı savını güçlendirmektedir.

İstanbul genelinde kayda değer yükseltilere de rastlanmaz. Şehirdeki en yüksek üç nokta sırasıyla 537 metrelik Aydos Tepesi, 438 metrelik Kayış Dağı, 442 metrelik Alemdağ'dır. Şehrin topraklarının %74'ünü platolar, %9,5'ini ovalar, %16,1'ini ise alçak dağ ve tepeler kaplamaktadır. (<https://tr.wikipedia.org>)

4.1.3.İklim ve bitki örtüsü

İstanbul'un iklimi, Karadeniz iklimi ile Akdeniz iklimi arasında geçiş özelliği gösteren bir iklimdir, dolayısıyla İstanbul'un iklimi ılımandır.

İstanbul'un yazları sıcak ve nemli; kışları soğuk, yağışlı ve bazen karlıdır. Nem yüzünden, hava sıcak olduğundan daha sıcak; soğuk olduğundan daha soğuk hissedilebilir. Kış aylarındaki ortalama sıcaklık 2°C ile 9°C civarındadır ve genelde yağmur ve karla karışık yağmur görülür. Kar da yağar. Kış aylarında bir iki hafta kar yağabilir. Yaz aylarındaki ortalama sıcaklık 18°C ile 28°C civarındadır ve genelde yağmur ve sel görülür.

En sıcak aylar Temmuz ve Ağustos aylarıdır ve ortalama sıcaklık 23 C dir, en soğuk aylar da Ocak ve Şubat aylarıdır ve ortalama sıcaklık 5 C'dir. İstanbul'da yılın ortalama sıcaklığı 13,7 derecedir.

Toplam yıllık yağış 843,9 mm'dir ve tüm yıl boyunca görülür. Yağışların %38'i kış %18'i ilkbahar,%13'ü yaz,%31'i sonbahar mevsimindedir. Yaz en kuru mevsimdir, ama Akdeniz iklimlerinin aksine kurak mevsim yoktur. İstanbul 1994 yılına kadar susuzluk çekmiştir fakat alınan önlemlerle herhangi bir su sıkıntısı kalmamıştır. Bunlardan biri Melen projesidir.

Şu ana kadar en yüksek hava sıcaklığı; 12 Temmuz 2000'de 40.5 C olarak kaydedilmiştir. En düşük hava sıcaklığı ise; 9 Şubat 1929'da -16.1°C olarak kaydedilmiştir. Şehir oldukça rüzgârlıdır; rüzgârın ortalama hızı saatte 17 km dir.

İstanbul'un coğrafi özellikleri ve toprak koşulları orman oluşumlarına olanak verir niteliktedir. Ancak şehir içinde ormanların ve ormanlarda görülen ağaç türlerinin dağılımı düzensizdir. Karadeniz'e yakın kuzey kesimlerde ve tepelerin kuzeye bakan yamaçlarında

humuslu toprakların varlığı nedeniyle buralarda nemcil ormanlar gelişmiştir. Güney bölgelerde ve güneye bakan yamaçlarda ise kuraklığa dayanıklı ormanlar görülür. İstanbul'un en önemli ormanları Belgrad Ormanı, Aydos Ormanı ve Kayışdağı Ormanı'dır. (<https://tr.wikipedia.org>)

4.1.4.Nüfus

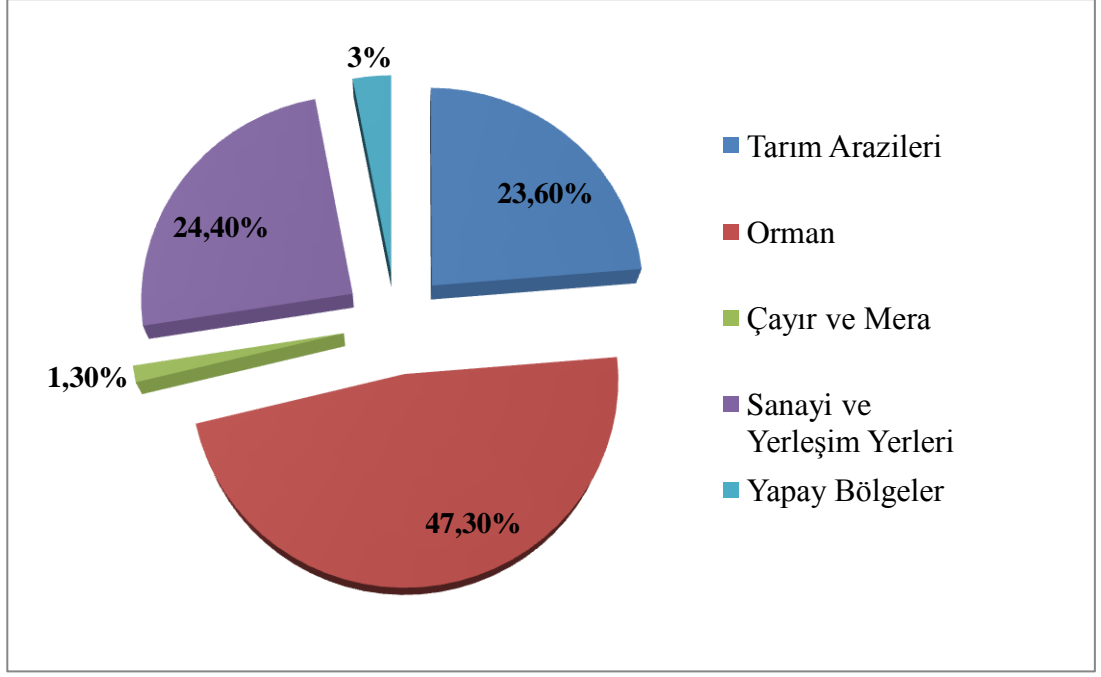
Nüfus yoğunluğu ve nüfus artışı en hızlı olan İstanbul, Türkiye nüfusunun yaklaşık % 18,5'ünü oluşturmaktadır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. İstanbul nüfus dağılımı (Tuik 2014)

	Türkiye	İstanbul
İl/İlçe merkezi	71.286.182	14.377.018
Belde /Köy	6.409.722	0
Toplam	77.695.904	14.377.018

4.1.5.Tarımsal yapı

İlin toplam yüz ölçümü 522 729 ha olup, bunun 130 624 ha'ı tarım arazisi, 7 540 ha'ı çayır mera arazisi, 261 991 ha'ı orman arazisi, 135 857 ha'ı sanayi ve yerleşim alanı ve 16 717 ha'ı yapay bölgeler olarak dağılım göstermektedir.

Şekil 4.1. İstanbul İli Arazi Varlığının Dağılımı (Çevre durum raporu, Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü 2012)

Şekil 4.1’de görüldüğü üzere İstanbul’da orman ve fundalık alanları arazi varlığının yaklaşık yarıya yakın bir oranını teşkil etmektedir. Diğer yıllara göre çayır ve mera alanlarında azalma görülürken, sanayi ve yerleşim alanlarında artış görülmektedir.

İstanbul İli’nde 1999 yılı verilerine göre 24 900 ha çayır ve mera alanı bulunmaktadır. 1998 yılında çıkan 4342 sayılı Mera Kanunu uygulamalarının başlamasıyla birlikte yapılan tespit, tahdit çalışmaları ve tapu kayıtlarının çıkarılmasıyla birlikte 2012 yılı verilerine göre gerçek mera alanlarının 7 540 ha olduğu tespit edilmiştir.

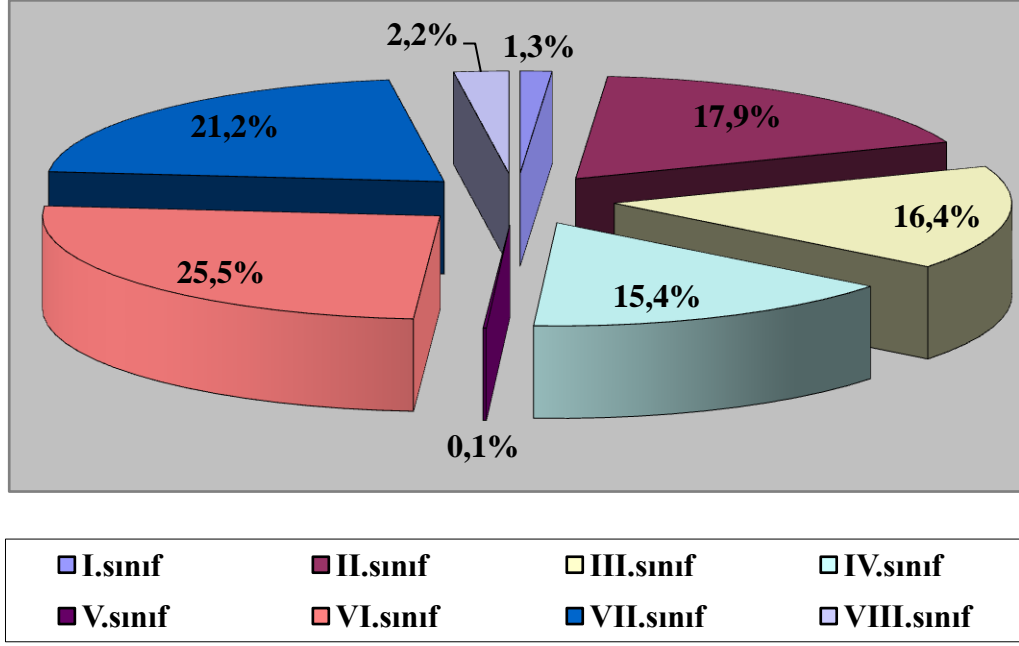
İstanbul İli yüzölçümünün % 47’sini (261 991 ha) orman ve fundalık alanlar oluşturmaktadır. Ormanlar ağırlıklı olarak çam, kayın, gürgen, meşe türleri, kestane ve kurakçıl çalılardan oluşmaktadır. Doğal ve kültür plantasyonları şeklinde bulunan ormanlar yoğun kent yaşantısından bunalan İstanbul halkı için önemli bir dinlenme alanı niteliğindedir.

4.1.6.İlin toprak yapısı

İstanbul İli'nde 2006 yılı verilerine göre I-IV. Sınıf arazi toplamı 214 205 ha olup, tarım genellikle bu araziler üzerinde yapılmaktadır. Toplam arazinin % 47'sini oluşturan orman ve fundalık alanlar (261 991 ha), II.- VII. Sınıf araziler üzerine yayılmış olup, en fazla VI. Sınıf araziler üzerinde bulunmaktadır (Çizelge 4.2).

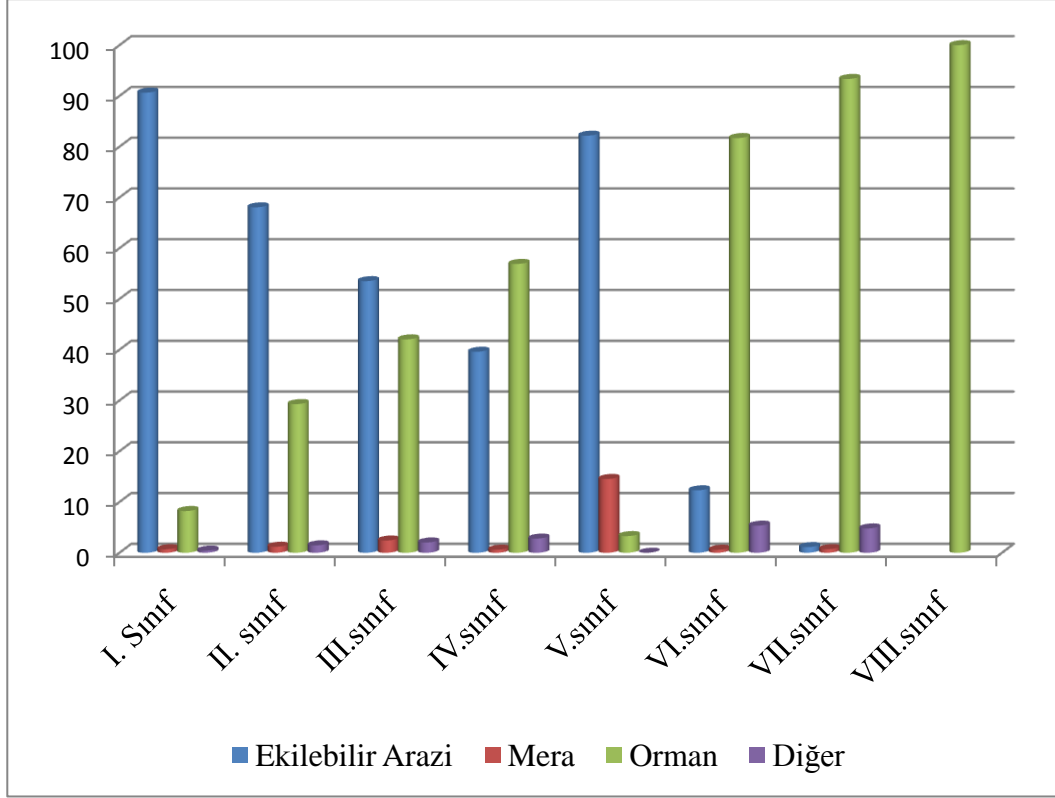
Çizelge 4.2. İstanbul İli Toprak Sınıflarına Göre Arazi Kullanım Durumu (İstanbul İl Çevre Durum Raporu, İl Çevre ve Orman Tarım Müdürlüğü 2006)

Toprak sınıfları	Toprak Sınıfına Dahil Alanlar (ha)				
	Ekilebilir Arazi	Mera	Orman	Diğer	Toplam
I. sınıf	4 938	38	448	23	5 447
II. sınıf	51 190	896	22 038	1 099	75 223
III.sınıf	36 887	1 664	28 985	1 395	68 931
IV.sınıf	25 606	394	36 799	1 805	64 604
V.sınıf	475	84	19		578
VI.sınıf	13 180	635	87 603	5 723	107 141
VII.sınıf	1 008	638	83 315	4 280	89 241
VIII.sınıf				9 409	9 409
Genel toplam					420 574

Şekil 4.2. İstanbul İlinde Alanların Toprak Sınıflarına Göre Dağılımı (İstanbul İl Çevre Durum Raporu, İl Çevre ve Orman Tarım Müdürlüğü 2006)

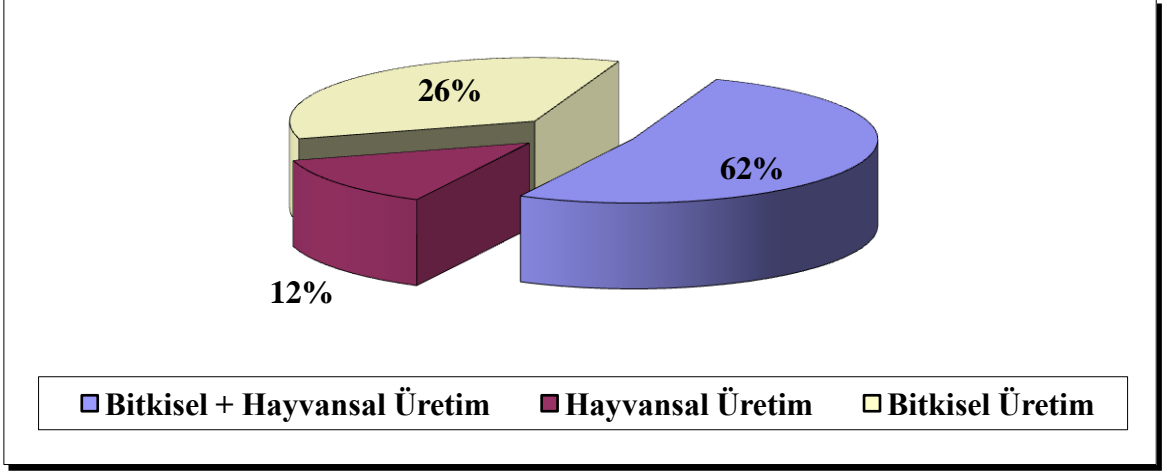
İstanbul ilinde VI. sınıf toprak alanı % 25,5 ile en fazla alana sahip topraklardır. En az alana sahip topraklar ise V. sınıf toprak alanıdır (Şekil 4.2). Mera alanları çoğunlukla V. Sınıf araziler üzerinde bulunmaktadır. Yerleşim ve diğer alanlar en fazla VIII. Sınıf araziler üzerinde yoğunlaşmıştır (Şekil 4.3).

Şekil 4.3. İstanbul İlinde Toprak Sınıflarına Göre Arazi Kullanım Durumu (İstanbul İl Çevre Durum Raporu, İl Çevre ve Orman Tarım Müdürlüğü 2006)

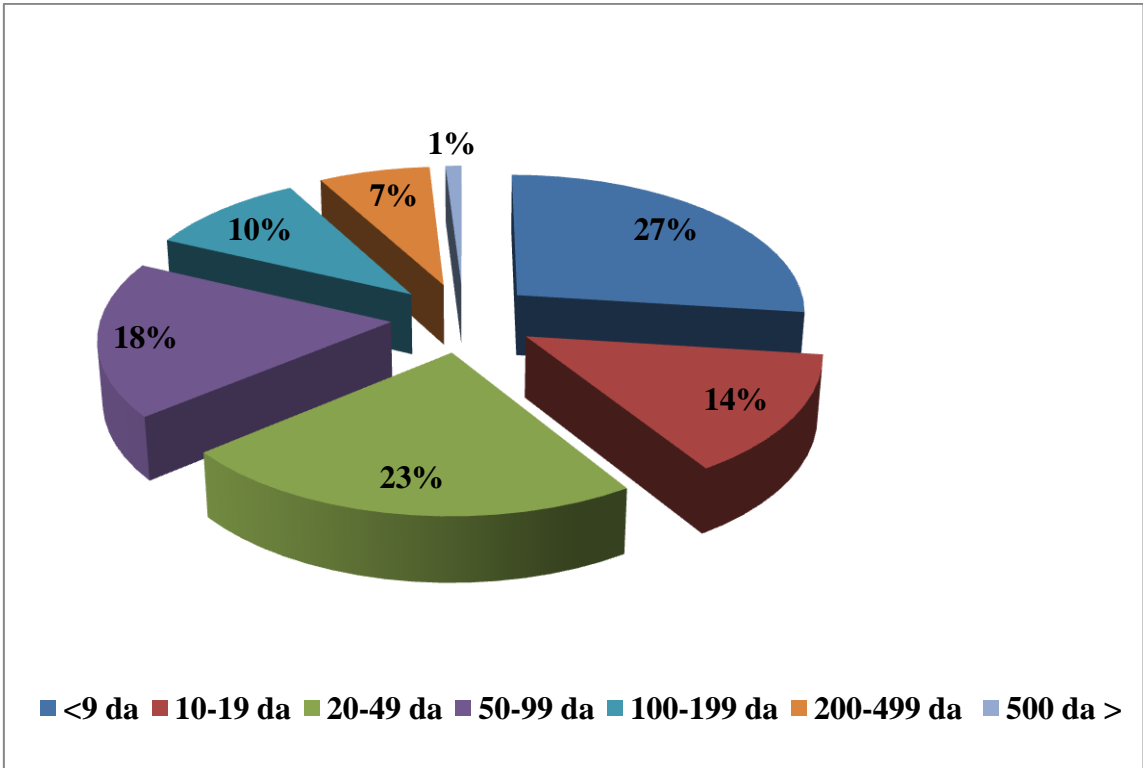
4.1.7. İlin Tarımsal yapısı ve üretim sistemi

2001 yılı köy envanteri sonuçlarına göre İl genelinde 11806 adet tarım işletmesi mevcuttur. İlde tarım işletmesi içerisinde hem bitkisel hem de hayvansal üretimi birlikte yapan 7295 işletme, % 62'lik oranla ildeki işletmelerin yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Yalnız hayvansal üretim yapmakta olan işletme sayısı 1454 olup, toplam işletmeler içindeki oranı ise % 12'dir. 3057 adet işletme sadece bitkisel üretim yapmakta ve toplam işletmelerin % 26'sını oluşturmaktadır (Şekil 4.4).

Şekil 4.4. İstanbul İlinde Tarım İşletmelerinin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı (Tuik 2001 Genel Tarım Sayımı Tarımsal İşletmelerde (Hanehalkı) Anketi Sonuçları)

İstanbul İli'ndeki tarım işletmelerinin büyüklüklerine göre dağılımı Şekil 4.5'de gösterilmiştir. İşletmelerin % 23'ü 20-49 da araziye sahiptir. 9 da'dan az araziye sahip işletme sayısı % 27 iken, 500 da'dan daha büyük araziye sahip olan işletme oranı ise % 1'dir.

Şekil 4.5. İstanbul İlinde Tarım İşletmelerinin Büyüklüklerine Göre Dağılımı (Tuik 2001 Genel Tarım Sayımı Tarımsal İşletmelerde (Hanehalkı) Anketi Sonuçları)

Türkiye’de olduğu gibi İstanbul İli’nde de tarımsal yapının önemli bir kısmını oluşturan küçük işletmelerin sayı olarak fazlalığı ve çok parçalı oluşu dikkat çekmektedir. Parçalılık sayısının fazlalığı iki nedene bağlı olmaktadır. Bunlardan birincisi, kırsal kesimde artmaya devam eden nüfus baskısı diğeri ise uygulamadaki miras hukukudur. Arazilerin küçük ölçekli ve çok parçalı oluşu da işletmelerin rasyonel bir şekilde işlenmesini engellemekte ve tarımsal verimliliği düşürmektedir.

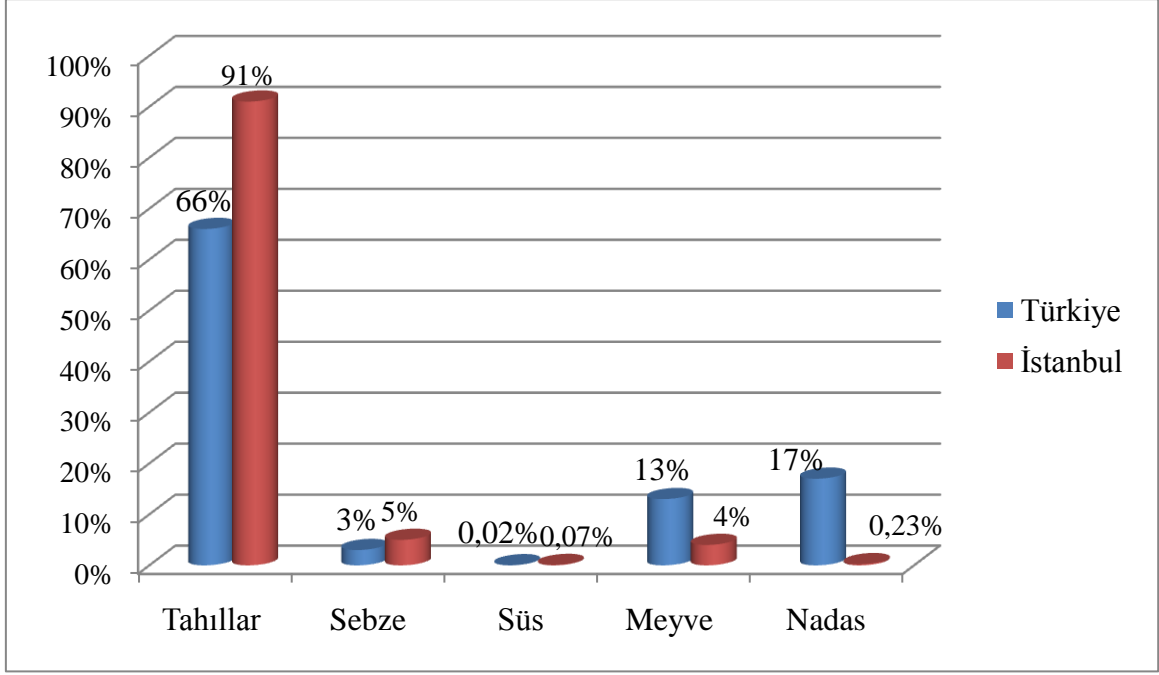
4.1.8.Bitkisel üretim

İlde ekim alanlarının önemli bir bölümü tahıla ayrılmaktadır. Tahıl alanlarının yarısından fazlasını buğday ekimi oluşturmaktadır. Ekiliş alanı bakımından 2. sırayı ayçiçeği almaktadır. Onu arpa ve yulaf izlemektedir.

Çizelge 4.3. Türkiye ve İstanbul’da İşlenebilir Arazi Dağılımı (ha) (Tuik 2014)

	Toplam İşlenebilir Tarım Alanı	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Alanı	Sebze Bahçeleri Alanı	Süs Bitkileri Alanı	Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri Alanı	Nadas Alanı
TÜRKİYE						
2014	23.941.281	15.781.817	804.143	4.890	3.242.811	4.107.618
İSTANBUL						
2014	71 895	65 598	3 410	52	2 663	170

Çizelge 4.3 ’de Türkiye ve İstanbul’da tarım alanlarının kullanımı gösterilmiştir. Tahıllar ve diğer bitkisel ürünler en fazla kullanım alanına sahiptir. Süs bitkileri ise en az kullanılan tarım alanlarını oluşturmaktadır.

Şekil 4.6. Türkiye ve İstanbul'da Tarım Alanlarının Dağılımı (%) (Tuik 2014)

Şekil 4.6'da Türkiye ve İstanbul'da tarım alanlarının dağılımı gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi tarla bitkileri ekiliş alanlarının oranı diğer alanlara göre daha yüksektir. Bu oran Türkiye' de % 66 iken, İstanbul'da % 91 civarındadır. Türkiye'de toplam ekiliş alanı içerisinde İstanbul'un payı % 0,30 gibi çok düşük bir oranı oluşturmaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu sebze bahçeleri alanının % 0,41'i, meyve alanlarının % 0,08'i İstanbul'da bulunmaktadır.

Çizelge 4.4. İstanbul İli Ekim Şablonu (Tuik 2014)

	Grup Adı	Ekilen Alan(da)	Üretim(ton)
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	Tıbbi ve Aromatik Bitkiler- Sekerpancarı Ve Yem Bitkileri Tohumları	30	3
	Patates-Kuru Baklagiller- Yenilebilir Kök Ve Yumrular	830	237
	Saman ve Ot	44.564	64.432
	Şeker İmalatında Kullanılan Bitkiler	490	3.279
	Tahıllar	413.841	172.843
	Yağlı Tohumlar	197.391	49.257
Sebzeler	Kök Ve Yumru Sebzeler	1.404	2.605
	Meyvesi İçin Yetiştirilen Sebzeler	28.145	86.217
	Diğer Sebzeler (Başka yerde sınıflandırılmamış)	5.809	11.215
Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkiler	Taş Çekirdekliler Ve Yumuşak Çekirdekliler	1.329	4.635
	Kivi-İncir	44	187
	Üzüm	484	509
	Sert Kabuklular	24.777	1.618
Süs Bitkileri	Çiçek Soğanları ve Diğer Süs Bitkileri	297.400 (m ²)	11.883.920 (adet)
	Kesme Çiçekler	230.500 (m ²)	7.863.950 (adet)
Nadas		1.705	

İstanbul İli'nde kuru tarım arazilerinde, Hububat-Ayçiçeği, Hububat-Bostan ya da Hububat-Mısır veya kuru soğan rotasyonu uygulanmakta olup, sulama imkanına sahip arazilerde ise, 1. yıl domates, 2. yıl kıvırcık veya hıyar, taze fasulye, ıspanak gibi sebzelerin üretimi yapılmaktadır (Çizelge 4.4).

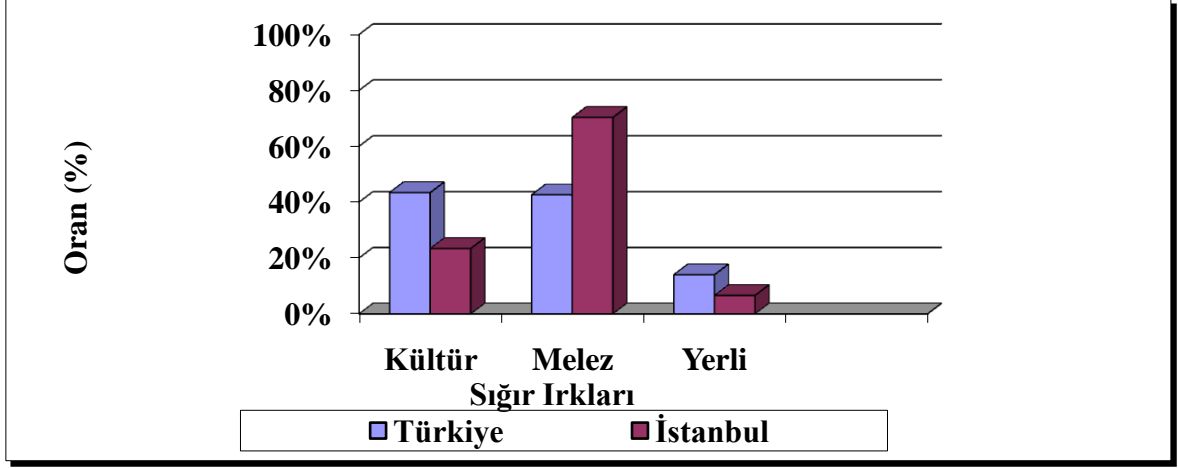
4.1.9.Hayvansal üretim

Türkiye ve İstanbul'da 2014 yılı itibariyle mevcut hayvan sayıları Çizelge 4.5'de gösterilmiştir. Bu verilere göre, Türkiye toplam sığır mevcudunun % 0,7'si, koyun mevcudunun % 0,28'i, keçi mevcudunun % 0,13'ü ve kanatlı mevcudunun % 0,45'ü İstanbul İli'nde bulunmaktadır.

Çizelge 4.5. Türkiye ve İstanbul'da Mevcut Hayvan Sayıları (Adet) (Tuik 2014)

	Sığır	Manda	Koyun	Keçi	Kümes Hayvanı	At, Katır ve Eşek
Türkiye	14.223.109	122.114	31.140.244	10.344.936	298.029.735	343.380
İstanbul	63 502	10 284	72 378	15 771	1 726 905	2 749

Diğer taraftan Marmara Bölgesi, Türkiye toplam sığır mevcudunun % 14,6'sını, koyun varlığının % 10,9'unu oluşturmaktadır. Bu değerlere bakıldığında, Marmara Bölgesi'nin hayvancılık potansiyeli yönünden iyi durumda olduğu söylenebilmektedir. Fakat İstanbul için aynı şeyleri söylemek mümkün değildir. Yapılan karşılaştırmalardan da anlaşılacağı üzere, İstanbul'un mevcut canlı hayvan potansiyeli yönünden kendi kendine yeterli bir il olmadığı görülmüştür. İstanbul İl ve İlçelerindeki mevcut arazilerin yüksek fiyatlarla alıcı bulması veya başka bir deyişle yüksek rantlı olması, yöre halkını hayvancılık işletmesi yerine konuta ve sanayiye yönlendirmiştir. Bu nedenle kesif yem için işlenebilecek arazinin olmaması, kaba yem için de ekilecek veya biçilecek meranın bulunmamasının İstanbul İli'nde hayvancılığın gelişmemesinin en önemli nedeni olduğu söylenebilir.

Şekil 4.7. Türkiye ve İstanbul’da Sığır Mevcudunun Oransal Dağılımı (Tuik 2014)

Şekil 4.7’de görüleceği üzere, Türkiye’de toplam sığır mevcudu içerisinde kültür ırklarının oranı % 43,4, melez ırklarının oranı % 42,6, yerli ırkların oranı % 14 iken İstanbul’da bu oran kültür ırklarında % 23,4, melez ırklarında % 70 ve yerli ırklarda % 6,6’dır.

İstanbul İli’nde özellikle süt sığırcılığında kültür ırkı ve melez hayvanlarının yer alması gerek et ve gerekse süt verimini arttırmaktadır.

İstanbul’da TUİK verilerine göre, 2014 yılı küçükbaş hayvan varlığı 88 149 adettir. Türkiye genelinde küçükbaş hayvan varlığının toplamı ise 41 485 180 adet olup, İstanbul’un Türkiye toplamı içerisindeki payı % 0,21’dir (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6. Türkiye ve İstanbul’da Küçükbaş Hayvan Varlığı (Tuik 2014)

Hayvan Türleri	Türkiye	İstanbul
Koyun (Yerli)	29 033 981	69 793
Koyun (Merinos)	2 106 263	2 585
Kıl Keçisi	10 167 125	15 757
Tiftik Keçisi	177 811	14
Toplam	41 485 180	88 149

TUİK 2014 yılı verilerine göre Türkiye’de toplam kanatlı varlığı 298 029 735 adet, İstanbul’da ise 1 726 905 adettir. Ülkemizde toplam kanatlı varlığı içinde İstanbul’un payı

% 0,5'tir. İstanbul'da toplam kanatlı hayvan varlığının % 94'ünü tavuk, % 6'sını hindi, kaz ve ördek oluşturmaktadır. Türkiye'de ise toplam mevcudun % 98,5'u tavuk, % 1,5'u hindi, kaz ve ördek ağırlıklıdır.

Türkiye ve İstanbul'da 2014 yılı TÜİK verilerine göre, Türkiye'de 7 082 732 adet, İstanbul'da ise 67 808 adet kovan bulunmaktadır. İstanbul İli Türkiye toplamının ancak % 0,9'unu oluşturmaktadır. İstanbul'un 2014 yılı bal üretimi 722,260 ton olup, Türkiye genelindeki payı % 0,7'dir.

Çizelge 4.7. Türkiye ve İstanbul'da Arıcılık Yapan Köy ve Kovan Sayısı (Tuik 2014)

	Arıcılık yapan işletme sayısı (adet)	Yeni kovan sayısı	Eski kovan sayısı	Bal üretimi (ton)	Balmumu üretimi (ton)
Türkiye	81 108	6 888 907	193 825	103 525	4 053
İstanbul	1 304	66 973	835	722,26	33,63

Türkiye, dünyadaki konumu nedeniyle zengin bir su ürünleri potansiyeline sahiptir. İstanbul İli'nin bulunduğu Marmara Denizine ve Boğazlara bakacak olursak, Karadeniz'den Marmara ve Ege Denizi'ne, Ege Denizi'nden Marmara ve Karadeniz'e doğru ekolojik karakterlerin belirlediği çok muntazam balık göçlerinin bulunduğu görülür. Bu üretim potansiyeli ile yıllık İstanbul su ürünleri üretimi kıyaslandığında İstanbul İl'i üretimi arzulanan düzeyin çok altında olduğu görülmektedir.

İlde su ürünleri üretiminin istenen düzeyin altında gerçekleşmesinin nedenleri arasında, su ürünleri sektöründeki pazarlama ve üretimle ilgili araştırmaların yetersiz olması gösterilebilir.

İstanbul İli konum itibarıyla Karadeniz'e İstanbul Boğazı ile açılan, Ege Denizi'nden Marmara Denizi'ne giren göçmen balıkların, Marmara Denizi'nden Karadeniz'e geçiş yaptıkları bir yer durumundadır. İstanbul'da gerek dip balıkları, gerekse göçmen balık türlerinden olan ve Marmara Denizi'nde yaygın dağılım gösteren palamut, lüfer, uskumru, kolyoz, hamsi, istavrit, kefal, karagöz, mezgit, kötek, bakalorya, kırlangıç ekonomik türleri ile karides, kara midye, istiridye gibi kabuklu ve yumuşakçalar yoğun olarak avlanmaktadır.

4.2.Çatalca İlçesinin Genel Durumu

4.2.1. Çatalca İlçesi konumu

Çatalca; Türkiye'nin Marmara Bölgesinde İstanbul İline bağlı, 2014 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 67.843 kişilik nüfusa sahip bir ilçedir. Tarım arazilerinin kullanımını 10 dekar ile 250 dekar arasındaki küçük aile işletmeleri şeklindedir.

Çatalca'nın kuzeyinde Karadeniz, güneyinde B.çekmece ilçesi, batısında Çatalca ilçesi, kuzeybatısında Tekirdağ Çerkezköy ve Saray ilçesi, doğusunda Arnavutköy ilçesi yer almaktadır. 6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve 26 İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Belediye haline getirilen Çatalca'nın 39 mahallesi bulunmaktadır.

Çatalca'nın mahalleleri de sırasıyla şöyledir: Akalan, Atatürk, Aydınlar, Bahşayış, Başak, Belgrat, Celepköy, Çakıl, Çanakça, Çiftlikköy, Dağyenice, Elbasan, Fatih, Ferhatpaşa, Gökçeali, Gümüşpınar, Hallaçlı, Hisarbeyli, İhsaniye, İnceğiz, İzzettin, Kabakça, Kaleiçi, Kalfa, Karacaköy, Karamandere, Kestanelik, Kızılcaali, Muratbey, Nakkaş, Oklalı, Ormanlı, Ovayenice, Örcünlü, Örencik, Subaşı, Yalıköy, Yaylacık, Yazlık.

Çatalca, 1115,50 km²'lik yüzölçümü ile İstanbul'un en büyük ilçesidir. İlçe sınırları içerisinde fazlasıyla orman alanı ve kırsal alan bulunmaktadır. Orman alanları toplam 724 km²'dir ve bu da Çatalca'nın % 65'ine, tarım alanları toplam 332 km²'dir ve bu da Çatalca'nın % 29'una denk gelmekte olup, ilçede yerleşim alanları toplam 59 km²'dir ve bu da % 6'lık bir alan anlamına gelmektedir.

Çatalca'nın Karadeniz kıyısında kuzey kesiminde Yıldız Dağları'nın devamı olan ormanlarla kaplı yükseltiler yer alır. Bunların güneyinde verimli ovalar başlar. Çatalca yüzölçümünün % 90'ı İSKİ koruma havzaları içerisinde kalmaktadır. İstanbul'un içme suyunun büyük bir bölümü ilçe sınırlarının yanında yer alan Durusu Gölü ve Büyükçekmece baraj gölünden sağlanır. Diğer barajlara da su taşıyan birçok irili ufaklı dere vardır.

Çatalca halkının geçim kaynağı olan tarım, Çatalca ilçesinin en önemli istihdam alanıdır. Tarım sektöründeki oran Çatalca genelinde % 47'dir. Bunu % 26 ile hizmet sektörü, % 18 ile sanayi ve % 9 ile de ticaret sektörleri izler. (<http://www.catalca.bel.tr>)

4.2.2. İklim

Çatalca'nın ocak ayı ortalama sıcaklığı 6,5 °C iken, temmuz ayı ortalama sıcaklığı ise 23 °C'dir. Hakim rüzgar yönünün kuzey ve kuzeydoğu olduğu saptanmıştır. Çatalca iklimi Akdeniz iklim özelliklerini taşımaktadır. Bunun yanı sıra Marmara geçiş tipli ikliminin kuzeydeki son noktalarından bir tanesi olduğu görülmektedir. Ayrıca ilçenin kuzeyinde Karadeniz iklim kuşağı görülmekte ve bu iklim tipinden de etkilenmektedir.

4.2.3. Ulaşım

Çatalca önemli karayollarının üzerinde bulunmanın yanında Türkiye'nin en büyük ticaret ve sanayi merkezlerinin girişinde olmanın avantajına sahiptir. Çevredeki büyük yerleşim ve sanayi merkezlerine modern otoyollarla bağlantılıdır.

İstanbul'dan halk otobüsü seferleri ile E-5 kara yolu üzerinden Yenibosna - Çatalca / Çatalca - Yenibosna olmak üzere karşılıklı 10 dakika da bir yapılmaktadır ve ortalama 1 saat sürmektedir.

Çatalca'nın tüm yerleşim alanlarına ve yazlık sitelerine anayol bağlantıları asfalttır. Köyler birden fazla güzergah ile Çatalca merkezine, kasabalarına ve komşu ilçe ile köylere bağlanmaktadır.

Kentin güney doğusunda Bahşayış köyü sınırları içerisinde bulunan Hazerfan Hava Alanı Katana ve Cesna tipi uçaklara iniş ve kalkış hizmeti verebilmektedir. Çatalca'ya uzaklığı 7 km dir.

4.2.4. Tarım arazisi dağılımı

Çatalca ilçesinde tahıllar ve diğer bitkisel ürünler en fazla ekiliş alanına sahiptir. Süs bitkileri ise en az kullanılan tarım alanlarını oluşturmaktadır (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8. İşlenebilir Arazi Dağılımı (Tuik 2014)

İşlenebilir Arazi Dağılımı	Alanı (Dekar)	Payı (%)
Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı	136 308	94.6
Nadas Alanı	65	0.04
Sebze bahçeleri alanı	7 064	4.90
Meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı	608	0.42
Süs bitkileri alanı	9,60	0.006
TOPLAM	144 054,60	100

4.2.5. Tarımsal üretim

Çatalca ilçesinde başlıca ekilen ürünler tahıllardır. Buğday, ayçiçeği, arpa ve silajlık mısır üretimi ilçe genelinde en fazla üretimi olan ürünlerdir (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9. Başlıca Yetiştirilen Ürünler, Üretim Alanları ve Üretim Miktarları (Tuik 2014)

ÜRÜNLER	Üretim Alanı (da)	Üretim (Ton)
Buğday (Ekmeklik)	65.187	21.725
Ayçiçek (Yağlık)	47.319	9.609
Arpa	11.625	5.384
Mısır (Silaj)	4.210	11.593
Çeltik	2.900	2.481
Karpuz	1.390	4.170
Domates (Sofralık)	900	2.196
Kavun	835	1.837
Elma (Golden)	102	130
Armut	41	106
Ayva	15	229

4.2.6. Hayvan varlığı

Bu verilere göre, İstanbul toplam sığır mevcudunun %20,2'si, manda mevcudunun %10,9'u, koyun mevcudunun %19,8'i, keçi mevcudunun %10,2'si Çatalca İlçesinde bulunmaktadır (Çizelge 4.13)

Çizelge 4.10. Çatalca'da Mevcut Hayvan Sayıları (Adet) (Tuik 2014)

Sığır	Manda	Koyun	Keçi	Kümes Hayvanı	At, Katır ve Eşek	Deve	Domuz
12 866	1 125	14 387	1 615	4 477	168	20	-

İstanbul ve Çatalca'da 2014 yılı TÜİK verilerine göre, İstanbul'da 67 808 adet, Çatalca'da ise 5 830 kovan bulunmaktadır. Çatalca ilçesi İstanbul kovan varlığının ancak % 8,5'ini oluşturmaktadır. Çatalca'nın 2014 yılı bal üretimi 78,00 ton olup, İstanbul genelindeki payı % 10,8'dir (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.11. Çatalca'da Arıcılık Yapan Köy ve Kovan Sayısı (Tuik 2014)

Arıcılık yapan işletme sayısı (adet)	Yeni kovan sayısı	Eski kovan sayısı	Bal üretimi (ton)	Balmumu üretimi (ton)
393	5 600	230	78,00	8,55

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık

5.1.1. Yayımın tanımı, doğuşu ve gelişimi

Yayım, Amerika Birleşik Devletleri ve Britanya'da “ (Extension Education) ” terimi ile tanımlanmaktadır. Extension kelimesinin mastar hali olan ‘to extend’ yaymak, genişletmek; ‘education’ ise eğitim anlamındadır. Türkçede kullanılan ‘Yayım’ terimi de İngilizcedeki karşılığı gibi yaymak fiilinden üretilmiş olup sözcük anlamı ‘Bilgi Yayma’ olarak ifade edilmektedir. Yayım sözcüğü bazen yanlış olarak neşriyat anlamına gelen ‘yayın’ sözcüğü ile karıştırılmaktadır. Oysa yayım, (Basılı, görsel veya işitsel) yayımda kullanılan birer öğretim materyali olmakla birlikte yayım kavramına göre daha dar kapsamlıdır (Değirmenci ve ark.2010).

İngilizce karşılığı ‘extension’ olan yayım kavramı, ABD'de, ‘İnsanları, problemlerini kendilerinin çözebilmeleri için eğitime’ amacını vurgulamaktadır. Hollandalılar yayımla ilgili olarak ‘voorlichting’ kelimesini kullanmaktadırlar. Bu kelime: ‘İnsanların yollarını bulmalarına yardımcı olmak için, yollarının aydınlatılması’ anlamındadır. Yayım kavramıyla yakından ilgili olan ‘danışmanlık’ kelimesi de, İngilizler (advisory work) ve Almanlar (beratung) tarafından: ‘Amaca ulaşmak için uzmanlarca en uygun önerilerin sunulması’ anlamında kullanılmaktadır. Yine yayımla ilgili olarak, Fransızlar ‘vulgarisation’ kelimesini: ‘Sıradan insanlar için mesajların basitleştirilmesi’ anlamında, İspanyollar ‘capacitation’ kelimesini: ‘İnsanların becerilerini geliştirme’ veya basitçe ‘eğitim’ anlamında kullanmaktadırlar. ‘Yayım’ (Extension) kelimesinin bilimsel olarak ortaya çıkışı on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında yani, 1850’lerde nüfusun hızla arttığı, sanayileşen kentlerdeki insanların eğitim ihtiyaçlarının yaşadıkları yerlerde nasıl karşılanacağı konusu, İngiltere’deki Oxford ve Cambridge Üniversitelerinde yapılan tartışmalara dayanmaktadır (Değirmenci ve ark. 2010).

Bir ülke tarımsız, tarım da tarımsal yayımsız düşünülemez. Yayım kavramı sürekli değişen ve gelişen bir kavramdır. Tarımsal yayım hakkında çeşitli bilim adamları tarafından yapılmış birçok tanım bulunmaktadır. Aşağıda çeşitli yazarlar ve yayım uzmanları tarafından yapılmış tarımsal yayım tanımlarından bazıları verilmiştir.

Mounter, tarımsal yayımı: ‘Çiftçilere eğitim yoluyla tarımsal üretim şekilleri ve tekniklerinin geliştirilmesinde, üretimde etkinliğin ve tarımsal gelirin artırılmasında, hayat standartlarının iyileştirilmesinde, kırsal hayatın sosyal ve eğitimsel seviyesinin yükseltilmesinde yardımcı olan bir hizmet veya sistem’ olarak tanımlamaktadır. Bu tanım oldukça geniş kapsamlıdır. Tanım çerçevesinde çiftçinin yaşadığı ve faaliyet gösterdiği bütün alanlar, tarımsal yayımın konusuna dahil edilmiştir. Bir başka ifadeyle çiftçi ile direkt temas yanında, yayım araştırmaları, eğitim, yardımlaşma ve bilgilendirme çalışmaları da tarımsal yayım sistemi içinde ele alınmış olmaktadır (Değirmenci ve ark.2010).

Russell (Jones), tarımsal yayım kavramını: ‘Çiftçilere, ürünlerin verimliliğinin artırılması ve yaşam standartlarının yükseltilmesi; yeni tarımsal üretim metotlarının benimsetilmesi için gerekli bilgi ve becerilerin sağlanması’ olarak tanımlamaktadır (Değirmenci ve ark.2010).

Fischer ve arkadaşları: ‘Yayım ve çiftçi eğitimi, mevcut üretim kaynaklarından daha etkin yararlanılması amacıyla, enformasyon ve pratik becerilerin iletilmesini hedefler’ olarak tarımsal yayım tanımlanmaktadır (Değirmenci ve ark.2010).

Bütün bu tanımlamalar, yayımı; bazı hizmetlerin (öneri, fikir, teknoloji, enformasyon, bilgi ve beceri) sağlanması veya transferi olarak ifade etmektedir. Yayım çalışması bunların sağlanması ile başlamaktadır. Sağlanan hizmetlerin genelde kullanışlı, gerekli, yeni veya uygun olması gerektiği söylenmektedir.

Yayımın belirli bir teknoloji veya önerinin sağlanması yerine, bizzat çiftçiler veya işletmeler ile başladığını belirten tanımlamalar da bulunmaktadır.

Albrecht ve arkadaşları tarımsal yayımı: ‘Çiftçilerin acil problemlerini kendi kendilerine çözebilmesi için yayım elemanlarınca motive edilmeye çalışıldığı ve bu yönde harekete geçebilmeleri için fikir ve cesaret ile birlikte yetenek kazandırmaya yönelik yardımların sağlandığı bir süreç’ olarak tanımlamaktadırlar. Bu tanımlamada yayım ile verilen, ‘cesaret’ ve ‘fikir’dir. Öte yandan, belirli bir durum karşısında ne yapılması gerektiği kararını almanın sorumluluğu, yayım elemanından daha çok çiftçilere aittir.

Profesör Niels Röling'e göre yayımın esası, insanların davranışlarında değişimi teşvik etmenin hedeflenmesidir. Röling, tarımsal yayımı: ‘Kamu veya toplum yararına, davranışlarda gönüllü değişimi teşvik etmek için, bir kurum tarafından müdahale edilerek gerçekleştirilen bir profesyonel iletişim şekli’ olarak tanımlamaktadır (Değirmenci ve ark. 2010).

Van den Ban ve Hawkins (1996) tarımsal yayımı: ‘Çiftçilere her konuda fikir oluşturma ve doğru karar verme yönünde yardımcı olmak için, enformasyon ve iletişim metotlarının planlı bir biçimde kullanılmasına dönük bir eğitim sistemi’ olarak tanımlamaktadırlar (Değirmenci ve ark.2010).

5.1.2. Dünya ve AB ülkelerinde tarımsal danışmanlık

Tarımsal üretimde standart geliştirmenin önemini anlayan ülkeler 2002 yılında başlattıkları hareketlerle oluşturdukları “Ulusal ve Bölgesel Teknik Çalışma Grupları” ile ülkelerindeki tarımsal üretimi hızla Globalgap (Eurepgap) Belgesine uygun hale getirmeye başlamışlardır. Bugün dünyada başta İngiltere ve Hollanda olmak üzere toplam 11 ülkede oluşturulan “Ulusal ve Bölgesel Teknik Çalışma Grupları” ülkelerinin bu yönde tarımsal üretime adaptasyonuna yönelik faaliyetlerine hızla devam etmektedirler.

Çizelge 5.1’de dünyada ki mevcut yayım kuruluşlarının hangi sistemle yayım hizmetini sunduklarına ilişkin bilgiler verilmiştir. Buna göre yayım organizasyonlarının yaklaşık %86’sı devlete bağlı olup, tarım bakanlığı, devlet üniversitesi ya da ikincil görevi yayım olan diğer kuruluşlardan oluşmaktadır. Bu yayım birimlerinin %81 gibi çok büyük bir çoğunluğu ise Tarım Bakanlığı içinde organize edilmişlerdir. Bunu %7 ile üretici kuruluşları ve %5 ile özel kuruluşlar takip etmektedir. Bu kapsamda örneğin Amerika Birleşik Devletleri’nde yayım faaliyetlerinde üniversiteler etkin bir rol oynarken Avrupa ülkelerinde ise üretici örgütleri ve özel danışmanlık organizasyonları daha etkilidir. Türkiye gibi bazı ülkelerde ise ulusal düzeydeki yayım faaliyetlerinde devletin etkinliği ön plana çıkmaktadır. Ancak ülkelerin sosyo-kültürel yapıları ve gelişmişlik düzeylerindeki değişmelere bağlı olarak yayım sistemlerinde de zamanla değişimler olmaktadır. Bu kapsamda Hollanda, Danimarka gibi örnekler verilebilir. Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinin düzenlenmesi yönetmeliği ile yayımın özelleştirilmesinin amaçlandığı Türkiye de, belirtilen değişim sürecini yasayan ülkelere örnek olarak gösterilebilir (Özçatalbaş ve ark.2009).

Çizelge 5.1. Dünyada yayım sistemleri (Swonson ve ark.1990)

Organizasyon şekilleri	Sayı	Yüzde (%)
Devlete bağlı	160	86
Tarım Bakanlığı	151	81
Kamu Üniversiteleri	2	1
İkincil görevi yayım olan kuruluşlar	7	4
Devlete bağlı olmayan (NGO)	26	14
Üretici kuruluşları	13	7
Özel kuruluşlar	10	5
Diğer	3	2
Toplam	186	100

AB üyesi ülkelerde zamanla yapılan değişiklikler yayımda kamunun yanında çiftçi örgütleri ve özel danışmanlık şirketlerinin önemli rol almasına yol açmıştır. Bugün Avrupa Birliği 27 ülkenin üye olduğu büyük bir organizasyon özelliğindedir. Bu ülkelerde farklı yayım sistemlerini görmek mümkündür (Çizelge 5.3). Tek tip bir anlayış egemen değildir. Hatta bir ülkenin değişik bölgelerinde dahi farklı yayım sistemleri görülebilmektedir. (Boyacı 1996, Özçatalbaş 2009b)

Çizelge 5.2. Bazı AB ülkelerinde tarımsal yayımın kurumsal olarak başlangıç tarihleri
(Akkaya 2002)

Ülkeler	Yayım çalışmalarının başlaması
İrlanda	1800'lerin başları
İngiltere	1890
Almanya	1800'lerin ortası
İtalya	1839
Hollanda	1876
Belçika	1885
Finlandiya	1897
Avusturya	I.Dünya Savaşı Sonu
Yunanistan	1917
İspanya	1956

Bazı AB ülkelerinde tarımsal yayımın başlangıç tarihleri 1800'lü yıllara dayanmaktadır (Çizelge 5.2).

Çizelge 5.3.Avrupa Birliği ülkelerinde yayım sistemleri (Boyacı 1996,Özçatalbaş 2009b)

Ülkeler	Yayım Sistemleri
İrlanda / Finlandiya	Çiftçi Örgütleri
Fransa	Ziraat Odaları
Belçika	Bakanlık ve Çiftçi Örgütleri
Portekiz	Bakanlık ve Çiftçi Örgütleri
İsveç	Ulusal Tarım Bordu (Bakanlığa bağlı)
İtalya	Çiftçi Örgütleri
Danimarka	Çiftçi Örgütleri, Özel Kuruluşlar
Avusturya	Ziraat Odaları, Özel Kuruluşlar, Bakanlık
Lüksemburg	Ziraat Odaları, Özel Kuruluşlar/TD Şirketleri
Almanya	Bakanlık, Ziraat Odaları, Özel Kuruluşlar
Hollanda	Özel Yayım-Danışmanlık Kuruluşları
İngiltere	Bakanlığa bağlı kalkınma ve danışmanlık birimi
İspanya / Yunanistan	Bakanlık
Malta	Bakanlık
Estonya	Bakanlık, Ziraat Odaları, Özel Kuruluşlar / Şirketler
Slovenya	Ziraat ve Orman Odaları
Macaristan	Bakanlık, Özel Kuruluşlar, Ziraat Odaları, Üniversiteler
Çek Cumhuriyeti	Özel Kuruluşlar / TD Şirketleri
Polonya	Özel Kuruluşlar, Bakanlık, Ziraat Odaları

5.1.3. Avrupa Birliği ülkelerindeki tarımsal yayım modelleri

- Bakanlık/Kamu yayım servisleri
- Bakanlığa bağlı olmakla birlikte özerk yapıya sahip Danışmanlık Şirketleri
- Çiftçi örgütlerince yürütölen, kamu tarafından desteklenen yayım servisleri
- Tarımsal Danışmanlık Şirketleri
- Serbest Tarım Danışmanları (Değirmenci ve ark.2010).

5.1.4. Tarımsal yayım çalışmasının amaçları

- Çiftçilere mevcut ve gelecekteki durumlarını analiz etmekte yardımcı olmak,
- Bu analiz sonucu belirlenen problemler ve bunların birbirleriyle olan ilişkilerini görmeleri konusunda çiftçiye yardımcı olmak,
- Çiftçinin mevcut bilgilerini gerçekçi bir şekilde düzenlemesine ve yapılandırmasına ve/veya onun yeni bilgi ve yetenekler kazanmasına yardımcı olmak,
- Doğru tercihler yapabilmeleri konusunda yardımcı olmak,
- Çiftçilere fikir oluşturma, karar verme ve yapacağı uygulamaları izleme ve değerlendirme yeteneği kazandırma konusunda yardım etmek,
- Çiftçileri harekete geçmeleri konusunda motive etmek,
- Çiftçiye gelecekte karşılaşacağı problemleri yayımcının yardımı olmaksızın kendi başına çözebilmesi, doğru kararlar verebilmesi için gerekli yetenekleri kazandırmak (Değirmenci ve ark.2010).

5.2. Türkiye’de Yayım Ve Tarım Danışmanlığı

5.2.1. Tarım danışmanlığının gelişimi

Günümüze kadar geçen süreçte özellikle 1970’lerin sonlarında, kamu yayımında önemli sorunlar ortaya çıkmış ve bunlar kamu yayımının etkinliğini düşürmüştür. Zaman içinde müdahale edilerek olumsuzluklar ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Bu müdahalelerin en önemlilerinden biri 1984 yılında uygulamaya giren Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi (TYUAP) ile yapılmıştır ve Türkiye’de tarımsal yayım çalışmalarını büyük ölçüde etkilemiştir. Ayrıca 2004 yılında başlayan Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi (KÖYMER/TARGEL) gibi uygulamalar kamu yayımı yanında özel yayımın

geliştirilmesine yönelik girişimler olarak değerlendirilebilir. Ancak daha sonra 2007 yılında KÖYMER'in TARGEL'e dönüştürülmesi bu girişimin de Bakanlığa bağlı bir yapının dönüşmesine yol açmıştır (Özçatalbaş ve ark.2009).

TYUAP Süreci: 1990'ların sonuna gelindiğinde ülkenin yaklaşık yarısında TYUAP, Eğitim ve Ziyaret Yaklaşımının ülke geneline yaygınlaştırılmasını amaçlamıştır. Diğer yarısına ise büyük oranda 1940'lardan beri sürdürülen Genel Tarımsal Yayım Yaklaşımı ile yayım hizmeti verilmeye devam edilmiştir. Ayrıca belirli oranda Ürün Bazında Yayım Yaklaşımı ve Entegre Proje Yaklaşımı da Bakanlık tarafından uygulanmıştır. Ancak arz yönlendirici ve teknoloji transferini esas alan bu yaklaşımların katılımcılığı dikkate almaması nedenleriyle üreticilerin etkin olarak sürece katılması mümkün olmamıştır (Özçatalbaş ve ark.2009).

TYUAP'ta "Eğitim ve Ziyaret Yaklaşımını" yerleştirmek, dolayısıyla yayım birimlerinin üreticilere en yakın olacak şekilde köylere kadar Köy Grubu Tarım Merkezi olarak kurulması (KGTM) ve merkezlerde görevlendirilen yayım elemanlarının da kendi görev alanlarındaki üreticileri yapacakları belirli aralıklı (periyodik) ziyaretler sırasında sürekli olarak eğitmeleri esas alınmıştır (Özçatalbaş ve ark.2009).

TARGEL Süreci: Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi (KÖYMER) ilk aşamada 1000 köye 1000 tarım gönüllüsü olarak, 3 yıl süreyle "üreticilere çiftçiye hizmetin yerinde verilmesi, çiftçinin yerinde bilgilendirilmesi, çiftçi gelir düzeyinin yükseltilmesi amacı ile ziraat ve su ürünleri mühendisleri ve veteriner hekimlerin danışmanlık hizmeti vermesini amaçlayan bir pilot uygulama olarak başlamıştır. Projede görev verilen 1023 kişinin %36'sının finansmanını çeşitli şirket ve kuruluşlar karşılamıştır. Toplam proje tutarının yaklaşık 1/4'ünü Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), %10'nunu TC. Ziraat Bankası, %1'ini Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve yine yaklaşık %1'ini ise İzmir Ticaret Borsası, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, Antalya Ticaret Borsası, Ege Bölgesi Sanayi Odası ve Antalya ilinden 4 özel tarım firması karşılamıştır. 1/1/ 2004 tarihinde başlayan KÖYMER Projesi 31/12/ 2006 tarihinde sona ermiştir.

Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesinden elde edilen deneyimler ışığında yayım hizmetlerinin daha aktif ve verimli bir şekilde köy ve beldelerde yürütülmesini, Tarımsal işletme sahiplerinin bilgi, beceri ve teknik yöntemler konusundaki ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli düzeyde karşılanmasını sağlamak amacıyla 01 Ocak 2007 tarihi itibarıyla "Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TARGEL) uygulamaya konulmuştur.

Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi kapsamında Türkiye genelinde tarımsal yayım faaliyetlerini etkinleştirmek ve bilginin doğrudan çiftçiye zaman ve mekan sınırı olmaksızın ulaşabilmesini sağlamak amacıyla “Çalışma Bölgeleri” oluşturulmuştur. TARGEL projesi kapsamında Türkiye genelinde 6.129 Ziraat Mühendisi, 3.872 Veteriner Hekim olmak üzere toplam 10.001 teknik elemana istihdam sağlanmıştır. (EYYDB 2015).

TARGEL Projesi Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından ilk defa uygulamaya konulan performansa dayalı personel çalıştırılması esasına dayanan bir projedir. Projenin yürürlüğe girdiği 01 Ocak 2007 tarihinden 2013/Ocak ayına kadar 81 İl Müdürlüğü tarafından tespit edilen “Çalışma Bölgelerine” personel atamaları yapılmıştır.

Çalışma Bölgesi; İstihdam edilecek teknik personelin ikamet edeceği ve çalışmalarını planlayacağı bir merkez köy/belde ve bağlı yerleşim birimlerinden oluşan alandır. Çalışma Bölgelerinin oluşturulmasında bölge içerisinde yer alan yerleşim birimlerinin ağırlıklı tarımsal faaliyetlerinin paralelliği, yerleşim birimleri arasında ulaşım kolaylığı, İl/İlçe Merkezlerine uzaklıkları esas alınmıştır. Çalışma Bölgesi içerisinde personelin ikamet edeceği merkez köy/belde seçiminde; barınma, ulaşım, iletişim, çalışma ofisi, diğer yerleşim birimlerine uzaklığı ve ulaşım kolaylığı, altyapı ve sosyal imkanlar göz önünde bulundurulmuştur. Her bir çalışma bölgesine bir teknik eleman görevlendirilecek şekilde ayarlanmıştır.

Birbirine yakın ve ulaşımı kolay olan, toprak yapısı, ekolojisi, üretim deseni, arazi ve hayvan varlığı göz önüne alınarak birden fazla köy seçilmektedir. (Örneğin; en az 3-10 köyden sorumlu olma, toplam 50.000 ha. arazi, en az 10.000 hayvan varlığı, kayıtlı işletme ve çiftçi sayıları esas alınarak tasnif etme)

5.2.2. Tarımsal yayımcı

Yayımcı; yayım örgütünce arzu edilen doğrultuda hedef kitlenin kararlarını etkileyen kişidir.

Yayımcının uzun vadedeki hedefi, hedef kitleye kendi kendilerine yardımcı olabilecekleri şartları sağlamak ve yayımcıya bağımlı olmaktan kurtarmaktır. Yayımcının ana görevi tavırların, davranışın ve sosyal yapının değişmesini sağlamaktır. Özünde yayımcı bir değişimcidir. Ana fonksiyonu planlanan değişim doğrultusunda bireylerin kararlarını etkilemek, kararı uygulamaya koymalarında yardımcı olmak, uygulamanın yerleşmesini sağlamak ve sonuçta ilişkiye son vermektir. Yayımcının görevi; probleme kendi görüşünün yanında çiftçinin görüşünü de katarak ortak bir çözüm getirmektir (Değirmenci ve ark.2010).

5.2.3. Tarım yayımcısının/danışmanının görevleri

- a) Üretimin her aşamasında göreviyle ilgili konularda tarımsal işletme sahiplerine veya hizmet verdiği diğer birimlere gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak, gerektiğinde ilgili mevzuata uygun tarımsal uygulamalar yapmak,
- b) Bitkisel ve hayvansal üretime yönelik sürdürülebilir üretim teknikleri konusunda her türlü bilgi ve yeni teknolojinin hedef kitleye ulaştırılmasını sağlamak,
- c) Çevrenin, doğal kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin korunması için tarımsal işletme sahiplerini ve hedef kitleyi bilgilendirmek,
- d) Tarımsal işletmelerin daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulması ve etkin bir şekilde ürün ve hizmet pazarına yönelmelerine katkıda bulunmak,
- e) İşletme ekonomisi yayımı/danışmanlığı yapmak, gerekli tavsiyelerde bulunmak,
- f) İşletmelerin ekonomik analizleri, gelişim planlamaları, iş ve sermaye verimliliğinin iyileştirilmesi ve aile işletmelerine özgü sorunlar, ev ekonomisi ve mekanizasyon konularında yayım/danışmanlık yapmak,
- g) Tarımda çalışanların mesleklerini daha iyi yapmaları için, gerekli kişisel gelişim ve girişimcilik eğitimlerini yapmak,
- h) Görevli olduğu konularla ilgili olarak düzenlenecek eğitimlere katılmak,
- i) Yayım/danışmanlık faaliyetlerinde basılı, sesli ve görüntülü kitle yayım vasıtalarından yararlanmak ve bunları hazırlamak ve hazırlanmasına katkıda bulunmak,
- j) Tarımsal yayım ve danışmanlık faaliyetleriyle ilgili veri toplamak, kayıt tutmak,
- k) Tarımsal üretimi kayıt ve kontrol altına alacak belgelerin düzenlenmesini sağlamak,
- l) Üretici örgütlenmesi konusunda çalışmalar yapmak (Anonim 2013a).

5.2.4. İstanbul ilinde tarımsal yayım ve danışmanlık

Türkiye'nin diğer illerinde olduğu gibi İstanbul'da da İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nde tarım yayımcısı olarak görev yapan elemanlar daha çok Tarımsal Yayım Geliştirme Projesi (TARGEL) kapsamında çalıştırılan personeldir. İstanbul ili genelinde 2015 Ağustos ayı itibarıyla Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı merkez ve ilçe müdürlüklerinde toplam 124 TARGEL personeli çalışmaktadır. Bu personellerden 73 ziraat mühendisi, 51 veteriner hekim görev almaktadır.

5.2.5. Çatalca ilçesinde tarımsal yayım ve danışmanlık

Çatalca İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nde 12 ziraat mühendisi, 12 veteriner hekim olmak üzere toplam 24 TARGEL personeli görev almaktadır.

Müdürlükten elde edilen bilgiler doğrultusunda sosyo-ekonomik yapıya, tarımsal üretimden geçimini sağlayan işletmeler vb. özelliklere göre anket uygulanacak mahalleler (27 mahalle) gayeli örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Mahallelerdeki tarımsal işletme sayıları baz alınarak bu işletmelerin en az % 20'si ile, takriben toplam 161 işletme ile tesadüfî örnekleme yöntemiyle anket yapılmıştır.

Araştırma, gerek Bakanlık tarafından yürütülen danışmanlık hizmetlerinin etkinliği ve gerekse İstanbul gibi metropol kentin nüfusundaki ilçede, kırsal kalkınmada etkinliğin belirlenmesi, kentleşen nüfusun irdelenmesi, alternatif tarımsal ürünler, inovasyon, yenilikçilik, girişimcilik vb. açısından da önemli ve gereklidir.

Araştırmanın amacı, İstanbul ili Çatalca İlçesinde TARGEL Projesi kapsamında uygulanan danışmanlık hizmetlerinin kırsal kalkınmada etkinliğini irdelemektir.

Bu bağlamda: İşletmelerin üretim, işleme ve pazarlama sürecinin bütün aşamalarında karşılaştıkları sorunlar ve bunların birbirleriyle ilişkileri, problemleri çözebilecek bilgi ve beceri kazandırılmasını ve kırsal alanda yaşam standardının yükseltilmesini amaçlayan tarımsal işletme sahiplerinin kimi özellikleri, TARGEL'in iletişim, girdi kullanımı, tarımsal üretimdeki değişik, yenilikçilik, girişimcilik vb. konularda etkinliği irdelenecektir.

5.3. Üreticilere Yönelik Araştırma Bulguları

5.3.1. Demografik Veriler

Yaş, Türk toplumunda çoğu zaman bireylerin kabul görmesinde, toplumda belirli bir yer edinmesinde ve ayrıca kendilerini ve çevrelerini belirli biçim ve düzeylerini etkileyen önemli bir unsurdur (Yıldırak ve ark.2003). Bu kapsamda, araştırma bölgesindeki çiftçilerin özelliklerinden biri olarak yaş ölçütü dikkate alınmış ve elde edilen verilerle Çizelge 5.4 düzenlenmiştir.

Yaş itibarıyla üreticilerin yarısından çoğu (% 61,5) 46-65 yaş kategorisinde yer almaktadır. İkinci sırada % 19,4 ile 36-45 yaş kategorisi, üçüncü sırada 66 ve üzeri yaş kategorisi (% 11,4) dördüncü sırada 35 ve daha genç yaş kategorisi (% 7,7) yer almaktadır.

Çizelge 5.4. Üreticilerin Yaş gruplarına göre dağılımı (n=161)

Yaş grupları	Yüzde %
<35	7,7
36 – 45	19,4
46 - 65	61,5
66 >	11,4
Toplam	100,0

Bu bulgu, bölgede verimlilik çağındaki üretici oranının % 27,1 (% 19,4 + % 7,7) olduğunu göstermektedir. Bu da üreticilerin genellikle girişimcilik açısından verimlilik çağında olduğunu göstermektedir.

Üreticinin verimliliği açısından yaşı önemli bir faktördür (Planck 1972). Bu bağlamda Taluğ (1974) ve Tatlıdil (1978) tarımsal yeniliklerin benimsenmesinde ve yayılmasında çiftçilerin belirli bir yaşta olmaları gerekliliğini vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda yaşı daha genç olan üreticilerin teknolojik yeniliklere karşı daha olumlu davrandıkları görüşü hakimdir.

Malkara ayçiçeği üreticileri üzerine yapılan bir araştırmada (Gürel 1998) işletme sahiplerinin % 44,0'ünün 39 ve daha genç, % 27,3'nün 40-49 yaşları arası ve % 28,7'sinin 50 ve daha yaşlı çiftçilerden oluştuğunu saptamıştır.

Eğitim insan yaşamında olağanüstü değişiklik yapan ve insanın içinde doğup büyüdüğü, yaşadığı toplumun değerlerini öğrenmeye ve kendisinden sonraki kuşaklara aktarmaya yönelen bir süreçtir (Erden 1994). Eğitim düzeyi, toplumların sosyal ve ekonomik gelişmesinde önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle çiftçilerin eğitim düzeylerinin belirlenmesi amacıyla soru sorulmuş ve toplanan verilerle Çizelge 5.5 düzenlenmiştir.

Çizelgede görüldüğü gibi, üreticilerin % 23,1'i ilkokul, % 38,5'i ortaokul, % 30,8'i lise ve % 7,7'si yüksekokul mezunudur.

Çizelge 5.5. Üreticilerin Eğitim Durumuna göre dağılımı (n= 161)

Eğitim Durumu	Yüzde %
İlkokul	23,1
Ortaokul	38,5
Lise	30,8
Lisans	7,7
Toplam	100,0

Bu bulguya göre üreticilerin dörtte biri ilkokul mezundur. Ancak % 38,5'inin ortaokul ve % 38,5'inin (% 30,8 +% 7,7) lise ve lise üstü eğitim gördükleri saptanmıştır. Türkiye kırsalında pek rastlanmayan bu özellik kırsal kalkınma yatırımları için oldukça önemli bir durum arz etmektedir.

Bu sonuçlar Çatalca ilçesinde eğitim seviyesinin ilköğretim seviyesinden yüksekokul seviyesine doğru gelişme olduğunu göstermektedir. Çiftçilik yapan lise ve bilhassa yüksekokul mezunlarının sayısının yüksek olması gerek örtü altı tarım ve gerekse kırsal kalkınma açısından oldukça pozitif bir durum arz etmektedir.

Bu bağlamda eğitim düzeyinin kırsalda yeniliklerin erken benimsenmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Rogersand Shoemaker (1971) tarımsal yeniliklerin kabulü ve yayılması konusunda yapılan 275 deneysel araştırmanın %74'ünde eğitim düzeyi ile benimseme davranışı arasında anlamlı bir bağıntının olduğu saptanmıştır.

Bravo-Ureta ve Pinheiro (1997) Dominik Cumhuriyeti'nde çiftçilerin teknik, tahsis ve ekonomik etkinliğini incelemiştir. Çıkan sonuçlara göre dört yıl ve daha fazla süreyle örgün eğitime devam eden çiftçilerde teknik etkinliğin daha yüksek görüldüğü anlaşılmıştır. Söz konusu çalışmada yaşlı çiftçilerin yayım konusunda daha isteksiz olduğu ve yeni teknik ve modern girdi kullanımına girişmedikleri gözlenmiştir. İlave olarak, genç çiftçilerin eğitime daha istekli oldukları ve bilgi toplama ve yeni teknikleri uygulamada başarılı oldukları, bu şekilde daha yüksek seviyede teknik ve/veya tahsis etkinliği sağlamak suretiyle ekonomik etkinliklerini artırdıkları belirtilmiştir.

5.3.2. İşletmelerin arazi varlığı ve faaliyet alanı

Kırsal kesimde, ailenin ekonomik varlığını belirleyen en önemli ölçüt, tarımsal üretim yaptığı, geçimini sağladığı toprak varlığıdır. Toprak mülkiyeti, toprakla uğraşanların, topraktan gelir sağlayanların toprağı ekme ve çeşitli şekillerde kullanma haklarını da belirten bir kavramdır. Bundan ötürü de toprak mülkiyeti, toprak insan ilişkisinin yasal, ekonomik ve sosyal yönlerini de yansıtır. Smith ve Zoph araştırmalarında, toprak mülkiyetinin, kırsal toplumda bireylerin sosyal statüsünü belirlemede önemli bir araç olduğunu ve sosyal değişim sürecini etkilediğini belirtmişlerdir (Tatlıdil 1984).

İşletme büyüklüğünü işletme geliri, çalışan işçi sayısı gibi birçok ölçüt belirlemektedir. Bu ölçütlerden biri de tarım arazisi genişliğidir. İşletme büyüklüğü genel olarak üreticilerin tarımsal yenilikleri kabul etmesinde, üretici davranışını olumlu yönde etkilediği bilinmektedir (Rogersand Shoemaker 1971). Taluğ (1974) yaptığı bir araştırmada üreticilerin yeniliklere karşı davranışları ile işletme büyüklüğü arasındaki bağlantıyı inceleyen 227 araştırmadan % 67 sinde olumlu bir bağıntı olduğunu saptamıştır.

Çatalca'da küçük işletme yapısı hakimdir. Hiç tarım arazisi olmayanların oranı % 12,3'tür. İşletmelerin % 49,5'i (% 19,4 + % 30,1), yani yaklaşık yarısı 150 dekar ve daha küçük işletmelerdir (Çizelge 5.8).

Çizelge 5.6. Arazi Varlığı (da, n= 161)

	Toplam İşlenen Arazi (%)
Yok	12,3
- 50	19,4
51 - 150	30,1
151 - 500	23,8
500 +	14,4
Toplam	100,0

Çizelge 5.7. İşletme faaliyet alanı (n=161)

	İşletme tipi (%)
Sadece bitkisel üretim	51,7
Karma	32,8
Sadece hayvansal üretim	15,5
Toplam	100,0

Çizelgede görüleceği gibi, karma işletme oranı % 32,8'dir. Sadece hayvansal üretim yapan işletme oranı % 15,5 ve sadece bitkisel üretim yapanların oranı ise % 51,7 dir. (Çizelge 5.9).

5.3.3. Kurum ve kuruluşlar ile iletişim

Yayım metotları hedef kitlenin sosyo-ekonomik yapısına göre bireysel, grupsal ve kitlesel olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Bu metotların her üçünde de yayım yaklaşımları açısından kilit rolü oynayan iletişimdir.

Bu bağlamda üreticilerin iletişim özellikleri irdelenmiştir. Üreticiler daha çok tarım ilçe müdürlüğü ve zirai ilaç bayileri ile iletişim kurmaktadır. Buna karşın kooperatifler ve diğer kurumlar ile iletişimleri oldukça zayıftır (Çizelge 5.6)

Çizelge 5.8. Kurum ve Kuruluşlar ile iletişim (n=161)

	Hiç (%)	Ara sıra (yılda 1-4) (%)	Sıklıkla (yılda en az 5-9) (%)
Tarım İl/ilçe Müdürlüğü	0,0	7,7	92,3
Üretici Birliği /Vakfi vb.	92,3	0,0	7,7
Serbest tarım danışmanı	92,3	7,7	0,0
Zirai ilaç bayileri	7,7	23,1	69,2
Şirket	100,0	0,0	0,0
Kooperatiflerden	92,3	0,0	7,7
Ziraat Odası	46,2	53,8	0,0
Diğer:.....	-	-	-

Bu bağlamda Trakya’da çiftçilerin yayımcılar ve çiftçi örgütleri ile olan iletişimin önemini, gerek kurum ve kuruluşlarla gerekse çiftçi örgütleri ile olan iletişimin zayıf olduğunu ve bunun kırsal kalkınmada engelleyici bir rol oynadığını vurgulamaktadır (Gürel 1998 ve 2004; 2010a ve 2010b).

5.3.4. Sesli ve görsel iletişim kullanımı

İletişim kanalları içinde sesli ve görsel iletişim günümüzün en hızlı ve en masrafsız iletişim kanallarıdır. Bu bağlamda üreticilere cep telefonu ve bilgisayar üzerinden iletişim durumları irdelenmiştir (Çizelge 5.7).

Çizelgede görüldüğü gibi, üreticilerin % 53,8’i internet kullanmazken, % 46,2’si internet kullanmaktadır. Cep telefonu kullananların oranı ise % 100 ve cep telefonu ile mesajlaşabilenlerin oranı ise % 69,2 dir.

Bu bulguya göre gerek internet kullanım oranı ve gerekse cep telefonu ile mesajlaşabilme oranının yüksek olması Türkiye kırsalında ender rastlanan bir durumdur ve kırsal kalkınma girişimciliğin teşviki açısından önemli bir gelişimdir.

Bilgisayar ve İnternet kullanımı kentsel yerlerde %59 ve %58, kırsal yerlerde ise %29,5 ve %28,6’dır. (Tuik Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2013)

Kırsal kesimi incelediğimizde 2004 yılında bilgisayar kullanan erkeklerin oranı yüzde 15,2 iken 2012 yılında erkek oranı % 37,8 'e yükselmiştir. İnternet kullanımında ise 2004 yılında erkeklerin oranı % 11,6 iken 2012 yılında erkek oranı % 37,1 ye ulaşmıştır. (Tuik 2012)

Çizelge 5.9. Sesli ve Görsel İletişim Kullanım (n=161)

	Evet (%)	Hayır (%)
Cep telefonu kullanımı	100,0	0,0
Cep telefonuyla mesajlaşma	69,2	30,8
İnternet kullanımı	46,2	53,8

5.3.5. Verilen yayım hizmetinin mevcut durumu

Üreticilere verilen tarımsal yayım hizmeti kırsal kalkınmada en önemli etmenlerden biridir. Bu bağlamda araştırmada tarımsal yayım hizmeti irdelenmiş olup, elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Çizelge 5.10. Verilen Yayım Hizmetleri ve Sıklık Derecesi (n=161)

YAYIM HİZMETLER	Hiç almam	Çok az (yılda 1-3)	Ara sıra (yılda 4-5)	Sık sık (yılda 6-9)
Bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele	0,0	0,0	61,5	38,5
Hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadele	30,8	0,0	15,4	53,4
Sulama	46,2	5,4	38,5	0,0
Hasat-Harman	46,2	0,0	46,2	7,7
Tohumluk/ Fide / Fidan seçimi	23,1	23,1	38,5	15,4
Gübreleme	7,7	38,5	22,6	31,2
Ekim-Dikim	30,8	23,1	23,1	23,1
Pazarlama	46,2	30,8	7,7	15,4
Ürün deseni	61,5	23,1	15,4	0,0
Bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği	46,2	15,4	30,7	7,7
Bitkisel ürünleri değerlendirilme	53,8	15,4	30,8	0,0
Silaj yapımı	46,2	30,7	15,4	7,7
Süt sığırcılığı	61,6	0,0	15,4	15,4
Besi sığırcılığı	46,2	7,8	30,7	15,4
Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği	84,1	7,9	8,0	0,0
Hayvansal ürünleri değerlendirme	69,2	15,2	7,7	7,9
Üretim planlaması	69,2	15,4	15,4	0,0
Organik Tarım ve iyi tarım uygulamaları	92,1	0,0	0,0	7,9
Tarımsal mekanizasyon	84,6	0,0	0,0	15,4
Tarım Sigortası	53,8	23,1	15,4	7,7
Kooperatifçilik / Örgütlenme	53,9	15,5	22,7	7,9
Kredi / Hibe	61,5	23,1	15,4	0,0

Verilen ya da en çok talep edilen yayım hizmetleri içerisinde hayvan hastalıkları ve zararlıları ile mücadele % 53,4 ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu bitki hastalıkları ve zararlılar ile mücadele % 38,5, gübreleme % 31,2 ve ekim dikim % 23,1 ile izlemektedir (Çizelge 5.10).

Hiç ya da en az yayım hizmeti verilen ya da talep edilen yayım hizmetlerinden organik tarım ve iyi tarım uygulamaları % 92,1, tarımsal mekanizasyon % 84,6, Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği % 84,1 ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu hayvansal ürünleri değerlendirme, üretim planlaması % 69,2, kredi / hibe % 61,5 izlemektedir.

5.3.6. Verilen yayım hizmetlerinin etkinliği

Üreticilere verilen tarımsal yayım hizmetlerinin etkinlik derecesi kırsal kalkınmada verilen yayım hizmetlerinin yararlılığının belirlenmesinde en önemli etmenlerdendir. Bu nedenle araştırmada verilen tarımsal yayım hizmetinin etkinlik derecesi irdelenmiş olup, elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Çizelge 5.11.Verilen yayım hizmetlerinin etkinlik derecesi (n=161)

FAALİYETLER	Danışmanlık hizmeti almadım (%)	Kötü Oldu (%)	Orta (%)	İyi (%)	Çok İyi Oldu (%)
Kar oranı	23,1	0,0	42,5	26,6	7,9
Üretim	23,1	0,0	53,8	15,5	7,8
Ürün çeşitliliği	56,2	0,0	23,1	15,7	7,1
Hasat-harman	23,1	0,0	46,4	23,5	7,0
Ekim-Dikim-Gübreleme	15,4	0,0	61,5	84,6	0,0
Bakım İşleri	15,4	0,0	53,8	30,8	0,0
Organik tarım	92,4	0,0	0,0	7,6	0,0
Sertifikalı tohum / fide kullanımı	7,9	0,0	53,9	15,9	15,5
Toprak analizi	46,2	0,0	46,8	0,0	7,0
Sulama yöntemleri	76,6	0,0	15,8	0,0	0,0
Bilinçli zirai mücadele	15,9	0,0	61,0	23,1	0,0
Tarımsal girdilerin bilinçli kullanımı	15,7	0,0	53,6	30,7	0,0
Depolama ve ambalajlama.	77,5	0,0	4,1	14,3	4,1
Tarımsal mekanizasyon	38,9	0,0	30,4	30,8	0,0
Desteklemelerden yararlanma	69,2	0,0	16,4	14,4	0,0
Tarım Sigortası	77,5	0,0	4,1	14,3	4,1
Kooperatifçilik / Örgütlenme	69,2	0,0	16,4	14,4	0,0
Çiftçi organizasyonları	69,8	0,0	16,0	14,2	0,0
Damızlık Seçimi	87,8	0,0	2,0	8,2	2,0
Büyük ve Küçükbaş Hayvan yetiştiriciliği	78,8	0,0	23,2	13,0	0,0
Arıcılık	90,5	0,0	9,5	0,0	0,0
Sağım teknikleri	69,3	0,0	15,7	7,4	0,0
Aşılama / Suni tohumlama	53,9	0,0	7,5	30,8	7,9
Hayvancılık sigortası	54,1	0,0	22,9	15,0	7,1
Kredi kullanımı	76,9	0,0	7,6	15,5	6,1

Verilen yayım hizmetlerinin etkinlik derecesinin kötü olduğunu ifade eden çiftçi yoktur. Yayım hizmetlerinin en etkin olduğu alanlar sertifikalı tohum / fide kullanımı % 15,5 ile ilk sırada yer almakta, bunu aşılama / Suni tohumlama % 7,9, Kar oranı % 7,9, Üretim % 7,8, Ürün çeşitliliği % 7,1 gibi alanlar izlemektedir (Çizelge 5.11). Üreticilerin tarım danışmanlarının tavsiyeleri ile daha az ilaçlama yapması, toprağın ihtiyaç duyduğu kadar gübreleme yapması ile maliyetlerde azalma olduğu, kar oranının arttığı gözlenmektedir.

Yayım hizmetinin ya da danışmanlık hizmetinin alınmadığı alanlar içerisinde Organik tarım % 92,4, arıcılık % 90,5 gibi alanlar gelmektedir.

5.3.7. Yayım hizmetinden memnun olma derecesi

Yayım yaklaşımları açısından çiftçinin memnuniyet derecesi önemlidir. Zira insanlar memnun olmadığı kişi, kurum, kuruluş vb. ile iletişim kurmak istemezler. Bu bağlamda elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Çizelge 5.12. Verilen yayım hizmetinden memnun olma derecesi (n=161)

	Almıyor (%)	Hiç memnun değil (%)	Memnun değil (%)	Memnun (%)	Çok memnun (%)
Teknik bilgi	7,9	7,5	15,4	38,5	30,8
Hastalık ve zararlılara zamanında müdahale	7,7	0,0	7,7	53,8	30,8
Talepleri karşılamadan	7,7	0,0	15,4	46,2	30,8
Görüşme sıklığından	0,0	15,4	7,0	38,7	39,0
Her istediğinde danışmanına ulaşabilme	0,0	7,7	25,4	30,8	32,6
Yeni bilgi aktarımından	7,7	0,0	15,4	46,2	30,8
Tarımsal desteklemeler	0,0	0,0	15,4	38,5	46,2
Çiftçiye karşı tutumu	8,0	6,5	0,0	53,8	30,8
Çiftçiye karşı yaklaşımı	8,0	6,5	0,0	53,8	30,8
Güvenilirlik	0,0	7,9	7,6	53,7	30,8

Çiftçileri memnuniyet derecesinin en yüksek olduğu alanlar arasında % 46,2 ile tarımsal desteklemeler ilk sıradadır. Diğer alanlar ise % 30–39 aralığındadır.

Verilen yayım hizmetinden hiç memnun olunmayan alanlar içerisinde % 15,4 oran ile görüşme sıklığı ilk sırada yer almaktadır. Bunu % 7,9 ile güvenilirlik, %7,7 ile her istediğinde danışmana ulaşamama ve % 7,5 ile teknik bilgi izlemektedir (Çizelge 5.12).

6.SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma yapılan İstanbul İli Çatalca İlçesinde elde edilen veriler doğrultusunda işletme sahiplerinin kimi özellikleri ortaya konulmuş olup, bu bağlamda üreticilerin yaşı, eğitim durumu ve arazi kullanımı incelenmiştir.

İl genelinde toplam 27 köyde 161 üretici ile anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması yapılan 161 üreticinin tamamı erkektir ve çiftçilerin % 61,5'u 46-65 yaş grubu arasında yer almaktadır. Bununla beraber % 7,7 oranı ile 35 ve daha genç yaş grubunda çiftçiler bulunmaktadır. Genç çiftçiler ile teknolojiye yaşanan yeniliklerin kolayca uygulanması, genç nüfusun daha fazla ve etkin bir şekilde üretimde yer alması, üretimde verimlilik artışını sağlaması açısından önemlidir. Genç nüfusun tarıma kazandırılması, modern üretimin gereklerini yerine getirebilen genç çiftçilerin yetiştirilmesi, kırsal göçün engellenmesi, tarımla uğraşan genç çiftçilerin profesyonelleştirilmesi, genç çiftçilerin yaşadıkları ortamda örnek birer çiftçi haline getirilmesi, gençlerin tarımsal yenilikleri takip etmesi ve uygulaması açısından önem arz etmektedir.

Çiftçilerin eğitim durumu incelendiğinde dörtte bire yakını (%23,1) ilkökul mezundur. Ancak % 38,5'inin ortaokul ve % 38,5'inin (% 30,8 + % 7,7) lise ve lise üstü eğitim gördükleri saptanmıştır. Türkiye kırsalında pek rastlanmayan bu özellik kırsal kalkınma yatırımları için oldukça önemli bir durum arz etmektedir.

Eğitim seviyesinin düşük olması tarımda verimliliği etkileyen unsurlardan biridir. Çiftçilerin örgün eğitim almasının desteklenmesi ve bununla beraber sürekli eğitim programlarının yürütülmesi, tarım sektöründe yetişmiş eleman ihtiyacı ve tarımsal hizmetlerin kalitesi açısından önemlidir. Yeni teknikler ve yeni teknoloji uygulamada verilecek kısa eğitimler, yaygın çalışanları ile sürekli temas sağlanması ve yaygın eğitim, çiftçilerin daha bilinçli iş yapmalarına neden olmaktadır.

Çiftçilerin iletişim özelliklerinin irdelenmesi sonucu daha çok tarım ilçe müdürlüğü (% 92,3) ve zirai ilaç bayileri (% 69,2) ile iletişim kurulduğu saptanmıştır. Buna karşın kooperatifler ve diğer kurumlar ile iletişimleri yok denecek kadar zayıftır. Kırsal kalkınma, girişimcilik, yeniliklerin yayılması açısından oldukça olumsuz bir durumdur. Üreticiler belirli alışkanlıklar ve ihtiyaçlar doğrultusunda sadece ihtiyaç duyulan kurumlar ile iletişime geçmektedirler.

Çiftçilerin % 53,8'i internet kullanmazken, % 46,2'si internet kullanmaktadır. Cep telefonu kullananların oranı % 100 ve cep telefonu ile mesaj alıp ve mesaj yazabilenlerin oranı ise % 69,2 dir. Bu bulguya göre gerek internet kullanım oranı ve gerekse cep telefonu

ile mesajlaşabilme oranının yüksek olması Türkiye kırsalında ender rastlanan bir durumdur ve kırsal kalkınma girişimciliğin teşviki açısından önemli bir gelişimdir. Diğer sektörlerde olduğu gibi tarım sektöründe de internetin kullanımı önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Üreticiler tarım ile ilgili konularda gündemi takip edebilmekte, teknik konularda güncel bilgilere ulaşabilmekte ve ürünlerini internet üzerinden satabilmektedirler. Türkiye gibi nüfusunun önemli bir kısmının tarımla uğraştığı ve ekonomisi büyük ölçüde tarım ve tarıma dayalı sanayiye bağlı olan ekonomilerde bilginin yaygınlaştırılmasının önemi oldukça büyüktür.

Birçok AB ülkesinde üreticiler yayım kuruluşları ile aralarında internet üzerinden oluşturmuş oldukları ağ sistemi ile enformasyon hizmeti almaktadırlar. AB’de üreticilerin internete ulaşım oranları oldukça yüksektir. Fransa’da çiftçilerin % 62,6’sı kişisel bilgisayara sahip olup, çiftçilerin % 50,1’i internete erişebilmektedir (Waksman ve Coffian2005). Danimarka’da çiftçilerin internete erişim oranı % 76,0’dır (Hansen et al 2005).

İşletme yapısı ve işletmelerin faaliyet alanlarının irdelenmesi sonucu Çatalca’da arazi varlığının az olduğu küçük işletme yapısının hakim olduğu saptanmıştır. Hiç tarım arazisi olmayan oranı % 12,3’tür. Bu kişiler daha çok sadece hayvansal üretim yapan işletmelerdir. İşletmelerin % 49,5’i (% 19,4 + % 30,1), yani yaklaşık yarısı 150 dekar ve daha az tarım arazisine sahip küçük işletmelerdir. Tarım arazilerinin miras yolu ile bölünmesi nedeniyle işletmeler daha çok geçimlerini sürdürebilecek ve kendine yeten bir tarımsal üretim yapmak zorunda kalmaktadır. Bu da üreticinin gelirini düşürmenin yanı sıra küçük parsellerde üretim yapıldığı için üretim maliyetlerini artırmaktadır. 15 Mayıs 2014 tarihinde yürürlüğe giren Arazi Kanunu ile arazilerin parçalanarak küçülmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Tarımsal arazi büyüklükleri bölge farklılıkları göz önünde bulundurulmak suretiyle liste halinde tespit edilerek yasa ile birlikte yayınlamıştır. Buna göre Çatalca İlçesinde “ yeterli gelirli tarımsal arazi büyüklükleri” şu oranda belirlenmiştir. Sulu arazi 60, kuru arazi 130, dikili arazi için 10, örtü altı arazi ise 3 dekar olarak belirlenmiştir. Tarım arazilerinin bölünebilmesi için bu oranların üstündeki parçalardan oluşması zorunlu olacaktır. Aksi halde herhangi bir şekilde bölünme yapılamayacaktır. Arazi parçalanmasının önüne geçilerek küçük aile işletmelerinden büyük üretim ölçekli işletmelere doğru yönelim artacak ve bunun sonucunda üretim maliyetleri azalarak tarımsal üretim artacaktır.

Verilen ya da en çok talep edilen yayım hizmetleri içerisinde hayvan hastalıkları ve zararlıları ile mücadele % 53,4 ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu bitki hastalıkları ve zararlıları ile mücadele (% 38,54), gübreleme (% 31,6) ve ekim dikim (% 23,1) izlemektedir.

Hiç ya da en az yayım hizmeti verilen ya da talep edilen yayım hizmetlerinden organik tarım ve iyi tarım uygulamaları % 92,1, tarımsal mekanizasyon % 84,6, Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği % 84,1 ile ilk sırada yer almaktadır. Bunları hayvansal ürünleri değerlendirme, Üretim planlaması % 69,2, Kredi / Hibe % 61,5 gibi alanlar izlemektedir.

Verilen yayım hizmetlerinin etkinlik derecesinin kötü olduğunu ifade eden çiftçi yoktur. Yayım hizmetlerinin en etkin olduğu alanlar sertifikalı tohum / fide kullanımı (% 15,5) ile ilk sırada yer almakta, bunu aşılama / suni tohumlama (% 7,9), Kar oranı (% 7,9), Üretim (% 7,8), Ürün çeşitliliği (% 7,1) gibi alanlar izlemektedir. Yayım hizmetinin ya da danışmanlık hizmeti alınmayan alanlar içerisinde Organik tarım (% 92,4), arıcılık (% 90,5) gibi alanlar gelmektedir.

Talep edilen hizmetlerin belirli konularda yoğunlaşması üreticilerin daha çok bu alanlarda üretim yapmasından kaynaklanmaktadır. Yeniliklerin yaygınlaştırılması ve yayım hizmetlerinin etkinliğinin artırılabilmesi için en önemli faktörlerden biri hedef kitleye doğru bilgilerin aktarılması ve eğitimin, yayım araçları ile ulaştırılmasıdır. Üretim tekniği, çevre ve insan sağlığına etkileri konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan üreticiler, organik tarım, iyi tarım uygulamaları gibi vb. konularda ön yargı ile yaklaşmakta ve benimsemekte geç kalmaktadır. Toplumun her kesiminde, her konuda başarı sağlamanın tek koşulu eğitimidir. Kırsal alanda da gelişme sağlanabilmesi için öncelikle eğitim faaliyetlerine önem verilmesi gerekmektedir ve bu konuda yeterli düzeyde eğitim toplantıları yapılması gerekmektedir. Diğer önemli bir konu ise, kırsal alanda kadınların yayım çalışmasına katılımının az olmasıdır. Kadın çiftçilerin eğitimi giderek önem kazanmaya başlasa da, henüz yeterli düzeyde yapılamamaktadır. Kadın çiftçilere gerek tarım ile ilgili konularda gerekse ev ekonomisi konularında eğitim ve toplantılar düzenlenmesi kadın çiftçilerin eğitimi konusunda gerekli çalışmaların yapılması konusunda önem arz etmektedir.

Verilen yayım hizmetinden hiç memnun olunmayan alanlar içerisinde % 15,4 oran ile görüşme sıklığı ilk sırada yer almaktadır. Bunu % 7,9 ile güvenilirlik, %7,7 ile her istediğinde danışmana ulaşamama ve % 7,5 ile teknik bilgi izlemektedir. Bununla beraber yayım hizmetlerinden memnun olan üreticilerin oranı fazladır.

Tarım danışmanları esas görevleri olan tarımsal yayımı gerçekleştirmek için büro, bilgisayar, internet bağlantısı ve diğer teknolojik gereçlere ihtiyaç duymaktadır. Söz konusu ihtiyaçların giderilmesi için gerekli fizibilite çalışmaları yapılarak ödenek çıkarılabilir. Özellikle kendilerine ait bir bürolarının olması; danışman ile üreticiler arasında profesyonel bir mesafe sağlayarak yayımın gerektiği ciddiyetle yapılmasını mümkün kılacaktır. Bu

nedenle küçük prefabrik ofisler yapılabilir. Tarım danışmanlarının ulaşımı sağlayacak araçlarının olmaması ve ilçe müdürlüğünde yeterli sayıda araç olmaması tarım danışmanlarının köylere ulaşmada sıkıntı yaşamasına neden olmaktadır. Ulaşımı sağlamak amacıyla araç temin edilmeli en azından ilçe müdürlüğü araçları ihtiyaç duyulduğu zamanlarda kullanılmasına imkan sağlayacak sayıda olmalıdır. Tarım danışmanlarının teknik ve mesleki yönden eğitimi; götürülecek hizmetin etkinliği, uygulanabilirliği ve başarısı bakımından önemlidir. Bu nedenle tarım danışmanlarının hizmet içi eğitimler ile geliştirilmesi, belirli aralıklarla hizmet içi eğitime tabi tutularak; bilgilerinin sürekli güncellenmesi gerekir. Köylerde görevlendirilen danışmanlar köyde yalnız bırakılmamalı, İl /İlçe tarım teşkilatı danışmanlara her konuda yardımcı olmalıdır.

7. KAYNAKLAR

- Akkaya MS (2002). Türkiye ve Avrupa Birliğinde Tarımsal Yayım ve Haberleşme de Bilgi Akışı Üzerine Bir Araştırma. Erzurum.
- Aktaş Y (1976). Aşağı Seyhan Sulama Projesindeki ÇES'in Türk Tarımsal Yayımına Katkısı. Sulama Proje Alanlarında Zirai Yayım ve Kooperatifçilik Semineri, Adana.
- Alagöz E (2005). Aşağı Seyhan Ovası'na, Adana Tarım il Müdürlüğü Yayım Elemanlarınca Götürülen Yayım Hizmetlerinin Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana.
- Albrecht H (1977). Die Land wirtschaft Beratungundihre Probleme. In: Der Bürger im Staat, 27.Jg., H.4.
- Albrecht H (1978).Standund Entwicklung der Beratung. In: AusbildungundBeratung, H.3.
- Albrecht H (1986). Zur Funktionsfähigkeit der Beratunguntererschweren Rahmenbedingungen. In: Ausbildungund Beratung, 39.Jg., H.3.
- Albrecht H, Bergmann H, Diederich G, Grosser E, Hoffman V, Keller P, Payr G, Sülzer R (1987). Hahnbuchreihe Ländliche Entwicklung, Land wirtschaftliche Beratung, Band 1:Grundlagen und Methoden. Eschborn.
- Androulidakis S, Siardos G (1994). Agricultural Extension Agents' Perceptions Regarding their Relevance and Competence in Certain Professional Task Areas, The Journal of Agricultural Education and Extension, Vol:1, No:3.
- Anonim (2004a). Osmanlıdan Günümüze Tarım ve Tarıma Hizmet veren Kurumların Teşkilatlanma Süreçleri. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara.
- Anonim (2006). İstanbul 2006 Yılı İl Çevre Durum Raporu, İl Çevre Ve Orman Müdürlüğü. http://cdr.cevre.gov.tr/icd_raporlari/istanbulicd2006.pdf
- Anonim (2012). Çevre durum raporu 2012 yılı özeti, Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü http://www.csb.gov.tr/db/ced/editorosya/CDR_OZET_2012.pdf
- Anonim (2013a). (T.C. Resmi Gazete (2006). Tarımsal Yayım Ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik. Resmi Gazete Tarih: 08.09.2006, Sayı: 26283). (Erişim Tarihi,23.05.2015).
- Anonim (2015). http://www.catalca.bel.tr/sayfa.php?slug=cografi-konum&menu_id=3
- Arnon I (1989).Agricultural Researchand Technology Transfer Elsevier Applied Science. London and New York.
- Benor D, Harrison JQ (1977).Basic and In-Service Training for Agriculture Extension. FAO Paper From Symposium on Agricultural Extension Copenhagen 4 October, FAO, Agricultural Education and Extension Service, 25p.Rome.

- Benor D,Harrison JQ, Baxter M (1984). Agricultural Extension: The Training and Visit System, The World Bank. Washington, D.C.
- Bindlish V,Evenson R (1993). Evaluation of the Performance of T&V Extension in Kenya. World Bank Technical Paper, No: 208.
- Boyacı M (1996). Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye'de Tarımsal Yayım. TUAM Yayım Serisi 3.Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova-İzmir,21.
- Bravo-Ureta B.E., Pinheiro A. (1997). Technical, economic, and allocative efficiency in peasant farming: evidence from the Dominican Republic. The Developing Economics, 15, 48-67
- Ceylan İ, Köksal Ö, Akın A (2005). GAP Bölgesinde Tarımsal Üretim Sürecinde Üreticilerin Bilgi İhtiyaçlarının Karşılmasında Tarım Danışmanlarının Rolü. GAP 4.Tarım Kongresi, 1.Cilt,490-498, Şanlıurfa.
- Ceylan İ (2008-2009). Tarımsal Yayım ve İletişim Ders Notu. A.Ü. Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü (yayınlanmamış).
- Çakmak E (2010). Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TARGEL) Kapsamında Tarım Danışmanlığı Sisteminin İnceleme ve Değerlendirilmesi, Tokat İli Örneği. Tokat.
- Çetinkaya N (1991).Polatlı ilçesi Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi Uygulamasında Eğitim ve Ziyaret Sistemi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış, Ankara.
- Çukur T (2007). Türkiye’de Uygulanan Tarımsal Yayım Politikaları ve AB’ne Uyum Açısından Öneriler Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Bornova-İzmir.
- Değirmenci Y, Manyaz İ, Güzelaydın İ, Erkuş E, Koçak F, Arı B (2010). Tarımsal Yayım ve Danışmanlık. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Ankara.
- Demirtaş M, Gürler A (1994). Türkiye’de Uygulamaya Konulan I. Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesinin Türk Tarımının Gelişmesine Etkileri. Türkiye 1.Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt 2, 402-411, İzmir.
- Denning G (1985).Integration Agricultural Extension Programmes With Farming Systems Research, World Bank.
- Denzinger P (1979).Probleme der Beratungsarbeit an Landwirtschaftsämtern, Landwirtschaft-AngewandteWissenschaft, Heft 215, LandwirtschaftsverlagGmbH, Münster-Hiltrup.
- Derman A (2010). Mardin İlinde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi Kapsamında Görev Yapan Elemanların Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemine Bakışları. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana.

- Dündar MS (2009). Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesinin Kırsal ve Tarımsal Kalkınmada ki Rolü ve Uygulama Etkinliği: Şanlıurfa İli Örneği. Adana.
- Engelhardt H (1965). Untersuchungen Über Organisation und Arbeitsweise der Landwirtschaftlichen Beratung in Frankreich und ihre Kritische Auswertung für Deutsche Verhältnisse, Dissertation, Hohenheim-Stuttgart.
- Erden Hİ (1994). Manisa Merkez İlçesinde Yüksek Sistem Bağcılık İşletmelerine Yönelik Yayım Çalışmalarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eyydb (2015). Targel Projesi. <http://www.tarim.gov.tr/EYYDB/Menu/17/Tar-Gel> (Erişim Tarihi, 23.05.2015).
- Feder G, Slade R (1984). Aspects of the Training and Visit System of Agricultural Extension in India A Comparative Analyses, World Bank Staff Working Papers No: 656, Washington D.C.
- Feder G, Lawrance J, Roger H (1985). The Impact of Agricultural Extension: A Case Study of the Training and Visit System in Hayrana-India, World Bank Staff Working Papers, Number: 756.
- Gökçe O (2004). 1000 Köye 1000 Tarımcı Projesi Üzerine Bir inceleme. Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, Tokat.
- Gürel A (1998). Malkara İlçesinde Ayçiçeği Üreticilerinin Teknolojik Yeniliklere Karşı Davranışlarını Etkileyen Etmenler Üzerine Bir Araştırma. Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Tekirdağ.
- Gürel A (2004). Tarımsal Yayım ve Yeniliklerin Benimsenmesi Ders Notu. Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Tekirdağ.
- Gürel A (2010a). Kırsal Kalkınma Yatırımları Açısından Hayrabolu'da Üretici Davranışları. Hayrabolu Değerleri Sempozyumu, Hayrabolu, Tekirdağ.
- Gürgen Y (1990). Tarımsal Yayım ve Haberleşme. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Ders Kitabı, Adana.
- Hansen J., P., et al., 2005, Landmand.dk - a personal portal for farmers, EFITA 2005 Proceedings, Vila Real, Portugal, 529-536 pp.
- Karaturhan B (1997). İzmir İlindeki Tarımsal Yayım Etkinlikleri ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, İzmir.
- Kara UK (2007). Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi'nin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi: Şanlıurfa İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şanlıurfa.

- Keskin AH (2011). Klonal Elma Yetiştiriciliğinde Tarımsal Yayımın Rolü: Konya İli Çumra İlçesi Örneği. Konya.
- Kızılaslan N (2000). Tokat ilinde Tarım il ve ilçe Müdürlüklerinde Görev Alan Yayım Elemanlarının Niteliklerini Belirleme Üzerine Bir Araştırma. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Tokat.
- Klavdianou AP (1978). Vergleichende Studie über die Ausbildungs- und Beratungsstrukturen für die ländliche Bevölkerung am Beispiel Griechenlands und Hessens (BRD), Dissertation, Verlag I. Maier Ruppert, Regensburg.
- Kumuk T, Akgüngör S, Abay C, Atış E (1995). Is the Training and Visit Based Extension an Alternative to Conventional System?: The Turkish Experience, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 32, Sayı: 3.
- Kumuk T (1995a). Tarımda Yayımın Önemi. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 32, Sayı: 1.
- Kumuk T (1996). Ege Bölgesinde Seçilmiş Bazı Yörelere Kırsal Kalkınmada Kullanılan Yayım Yaklaşımlarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Macklin M (1992). Agricultural Extension in India, World Bank Technical Paper, Number: 190.
- Morre M (1984). Institutional Development, The World Bank and India's New Agricultural Extension Programme, Journal of Development Studies, 303-317.
- Oakley P, Garforth C (1985). Guide to Extension Training, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome.
- Özçatalbaş O (1992). GAP'ta Başarı Yolu: Tarımsal Yayım. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi: Tarım ve Köy, Sayı: 76.
- Özçatalbaş O (1994). GAP Bölgesinde (Şanlıurfa'da) Tarımsal Yayımın Analizi ve Etkin Bir Yayım Çalışması İçin Gerekli Koşulların Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Özçatalbaş O, Gürgen Y (1998). Tarımsal Yayım ve Haberleşme. Baki Kitabevi, Adana, Yayın No: 8.
- Özçatalbaş O (2009). Türkiye'de Tarım Danışmanlığı Sisteminin Geliştirilmesine Yönelik Önlemler.
- Özçatalbaş O (2009b). Türkiye ve AB'de Tarımsal Yayım Sistem Ve Yaklaşımlarına Bakış AB ve Türkiye Arasındaki Sivil Toplum Diyaloğunun Çok Yönlü Geliştirilmesi Uluslararası Sempozyumu, Bildiri Kitabı, 5-8 Kasım 2009, Antalya.
- Özdemir E, Gürgen Y (1993). Adana Tarım İl Müdürlüğü Bünyesindeki Tarımsal Yayım Elemanlarının Eğitimleri. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 1, 137-152.

- Pickering DC (1983).Agricultural Extension: A Tool for Rural Development, Agricultural by Training and Visit System, The Asian Experiences (Ed. MM. Cernea, J.K. Coulter, A. Russell), World Bank, Washington D.C.
- Planck U (1972). Dieländliche Türkei. Soziologie und Entwicklungstendenzen, Frankfurt am Main.
- Rogers EM, Shoemaker FF (1971).Communication of Innoations. TheFree, Press, New York.
- Saltan A (2006). Adana İli Aladağ İlçesi Kökez Köyünün Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Kalkınma Açısından Tarımsal Yayım Çalışmalarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana.
- Sayın B, Çelikyurt MA, Yılmaz İ, Sayın C (2006). Bin Köye Bin Tarımcı Projesi'nin Antalya İli Koşullarında Etkinliğinin Değerlendirilmesi. Türkiye 7. Tarım Ekonomisi Kongresi, Küreselleşme ve AB'ye Tam Üyelik Sürecinde Türk Tarımı, Antalya, Cilt 2, s.1166-1171.
- Sıray E, Duyar Ö, Özdemir F, Ertekin F (2012). Batı Karadeniz Bölgesinde Fındık Yetiştiriciliğinde Eğitim ve Yayım Altyapı İhtiyacının Belirlenmesi. GOÜ. Ziraat Fakültesi Dergisi, 9- 18.
- SPSS Version 19. 2012. Sosyal Bilimlerde İstatistik Paket Programı.
- Swanson BE, Farmer BJ, Bahal R (1990). The Current Status of Agricultural Extension Worldwide. Global Consultation on Agricultural Extension, 4-8 December, Rome-Italy, s.43-76.
- Şoraklı A (2006). Bin Köye Bin Tarımcı Projesi Kapsamında Görev Yapan Tarım Danışmanlarının Etkinliklerinin Belirlenmesi: Erzurum İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Erzurum.
- Taluğ C (1974). Tarımda Teknolojik Yeniliklerin Yayılması ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Ankara.
- Taluğ C,Tatlıldil H (1986). Tarımsal Yayım Hizmetlerinin Düzenlenmesi. GAP Tarımsal Kalkınma Sempozyumu, 18-21 Kasım 1986, Ankara.
- Taluğ C (1993). Zirai Yayım. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi: Tarım ve Köy, Sayı: 84.
- Tatlıldil, H (1984).Tarımsal Yayım Çalışmalarında Önder Çiftçi Yaklaşımı Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Ankara.
- Tatlıldil H, Ceylan C (2000). Türkiye'de Tarımsal Yayım Hizmetlerinin Geliştirilmesi. 5.Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi, 2.cilt, s1105-1115.
- Toktaş S (2010). Adana İlinde Tarımsal yayımı Geliştirme Projesi (TARGEL) Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

- TÜİK (2012). Türkiye’de Kent ve Kırdaki Cinsiyete Göre Bilgisayar ve İnternet Kullanım Oranları. Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do> (Erişim Tarihi: 20.06.2015).
- TÜİK (2013) <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13569> (Erişim Tarihi: 30.06.2015).
- TÜİK (2014) <https://biruni.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul> (Erişim Tarihi: 18.09.2015).
- TÜİK (2014) <https://biruni.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul> (Erişim Tarihi: 18.09.2015).
- TÜİK (2015) <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18636> (Erişim Tarihi: 04.07.2015).
- TÜİK 2014 <https://biruni.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul> (Erişim Tarihi: 18.09.2015).
- TZOB (2009) <http://www.tzob.org.tr/> basın-odası/ tarımda-bugün/tzob-haberleri (Erişim Tarihi: 04.07.2015).
- Waksman G, Coffian R (2005). Promotion of the use of ICT by the agro-food sector, EFITA 2005 Proceedings, Vila Real, Portugal, 909-912 pp.
- Williams SKT (1968). Source of Information on Improved Farming Practices in Some Selected Areas of Western Nigeria. University of IFE. Dept. Of Extension Education and Rural Sociology, Research Monograph.
- Wikipedia (2015). <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stanbul#.C4.B0klim>
- Wikipedia (2015). https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stanbul#Bitki_.C3.B6rt.C3.BC.C3.
- Wikipedia (2015). https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stanbul#Yer_.C5.9sekilleri
- Yıldırac N, Gülçubuk B, Gün S, Olhan E, Kılıç M (2003). Türkiye’de Gezici ve Geçici Tarım İşçilerinin Çalışma Ve Yaşam Koşulları ve Sorunları, İsn:975-96265-4-3, Ankara.
- Yılmazçoban M (2006). Türkiye’de geleneksel yayım yaklaşımı ile eğitim ziyaret yayım yaklaşımının karşılaştırmalı analizi (Çorum ve Sivas illeri örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.

ÖZGEÇMİŞ

30.06.1986 tarihinde Iğdır ili Merkez ilçesinde doğdu. İlkokulu Bağcılar İnönü İlkokulu'nda, ortaokulu Bağcılar Hoca Ahmet Yesevi Ortaokulu'nda, liseyi Bağcılar Y.D.A Mehmet Niyazi Altuğ Lisesi'nde tamamladı. 2009 yılında Trakya Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü'nden Ziraat Mühendisi olarak mezun oldu. 2011 yılında Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nda Ziraat Mühendisi (TARGEL) olarak göreve başladı. 2011-2013 yılları arasında Düzce İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nde çalıştı. 2014 yılında eş durumu tayini ile Çatalca İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğüne tayin oldu.2014 yılından itibaren Çatalca İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünde ziraat mühendisi olarak görev yapmaktadır.

Suna KAYA